

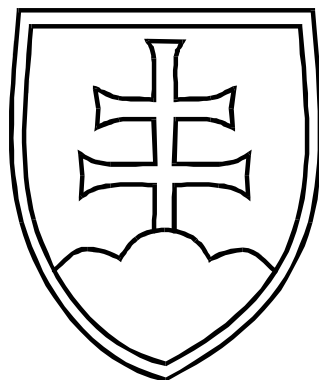
Strasbourg, 22 July 2009

ACFC/SR/III(2009)008
Slovak language version

**THIRD REPORT SUBMITTED BY THE SLOVAK REPUBLIC
PURSUANT TO ARTICLE 25, PARAGRAPH 1
OF THE FRAMEWORK CONVENTION FOR
THE PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES**

(Received on 22 July 2009)

*Tretia správa o implementácii
Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín
v Slovenskej republike*

Bratislava 2009

Vláda SR schválila text Tretej správy o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v Slovenskej republike svojím uznesením č. 395 z 27. mája 2009.

Obsah:

1. Tretia správa o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v Slovenskej republike
2. Príloha č. 1 k čl. 9: Programová štruktúra redakcie maďarského vysielania Rádia Patria na rok 2009
3. Príloha č. 2 k čl. 9: Programová štruktúra redakcie národnostno-etnického vysielania Rádia Patria na rok 2009
4. Príloha č. 3 k čl. 14: Bývajúce obyvateľstvo SR podľa národnosti a najvyššieho skončeného stupňa školského vzdelania
5. Príloha č. 4 k čl. 14: Údaje za školský rok 2008/2009
6. Príloha č. 5: Zákon č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov

Úvod

Slovenská republika je aktívnou zmluvnou stranou Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín (ďalej len „rámcový dohovor“). Podieľala sa na jeho príprave a ratifikovala ho ako tretia členská krajina Rady Európy 14. septembra 1995.

Slovensko ako multietnická krajina pripisuje mimoriadny význam harmonickému spolužitiu národností podľa spravodlivých a demokratických pravidiel; otázky etnických vzťahov a práv príslušníkov národnostných menšín rieši SR transparentným spôsobom na základe medzinárodných štandardov zakotvených aj v rámcovom dohovore.

Predložená tretia správa o implementácii rámcového dohovoru je vypracovaná v zmysle rezolúcie Výboru ministrov Rady Európy (97)10, stanovujúcej päťročnú periodicitu implementačných správ, a podľa metodického pokynu pre správy z tretieho monitorovacieho cyklu.

Jedným z východísk správy je rezolúcia Výboru ministrov ResCMN(2006)8 o implementácii rámcového dohovoru na Slovensku, ako aj posudok Poradného výboru k Rámcovému dohovoru na ochranu národnostných menšín (ďalej len „poradný výbor“) k druhej implementačnej správe.

V rámci druhého kola monitoringu implementácie záväzkov prijal Výbor delegátov ministrov Rady Európy na svojom 969. zasadnutí dňa 21. júna 2006 rezolúciu Výboru ministrov č. ResCMN(2006)8 o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou. V záveroch rezolúcie vyzdvihuje úsilie Slovenska vynaložené na podporu implementácie rámcového dohovoru a zdokonalenie antidiskriminačného právneho aj inštitucionálneho rámca, zriadenie Univerzity J. Selyeho v Komárne, nárast objemu finančných prostriedkov určených na podporu kultúry menšín. Zároveň v rezolúcii Výbor ministrov vyjadruje potrebu zlepšenia legislatívneho rámca na ochranu národnostných menšín (oblasť financovania menšinových kultúr, vzdelávanie v menšinových jazykoch, okruh osôb, na ktoré sa vzťahujú určité jazykové práva), v možnostiach účasti osôb patriacich k národnostným menšinám na rozhodovacích procesoch. Negatívny vplyv a závažnú výzvu predstavuje pokračujúci výskyt rasovo motivovaných trestných činov a incidentov, ktorých cieľom sú Rómovia a iné zraniteľné skupiny.

Výsledky druhého kola monitoringu boli ako verejne prístupný materiál predmetom rokovania vlády SR v októbri 2006 a súvisiace materiály boli v slovenskom i anglickom jazyku zverejnené aj na internetovej stránke Úradu vlády SR a Ministerstva zahraničných vecí SR.

Slovensko ďalej pokračovalo v dialógu s poradným výborom aj prostredníctvom follow-up seminára o implementácii výsledkov druhého kola monitoringu rámcového dohovoru na Slovensku. Seminár sa konal dňa 7. decembra 2007 v Bratislave pod záštitou podpredsedu vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny Dušana Čaploviča.

Seminár organizoval Úrad vlády Slovenskej republiky v spolupráci s Radou Európy. Účastníkmi seminára boli zástupkyňa Rady Európy, zástupcovia ústredných orgánov štátnej

správy a samosprávy, reprezentanti národnostných menšín žijúcich na Slovensku, členovia Rady vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny a predstavitelia diplomatického zboru akreditovaného v Slovenskej republike.

Cieľom seminára bolo zistiť úroveň pokroku, ktorý sa dosiahol v implementácii rámcového dohovoru a diskutovať o krokoch, ktoré sa uskutočnili alebo sa plánujú realizovať, s cieľom implementovať odporúčania druhej hodnotiacej správy a rezolúcie. Seminár bol taktiež nástrojom na otvorenie verejnej diskusie o implementácii rámcového dohovoru pred predložením tretej implementačnej správy.

V rámci seminára sa osobitne preskúmali najmä nasledovné oblasti:

- Participácia osôb patriacich k národnostným menšinám vo verejnom, kultúrnom, sociálnom a ekonomickom živote;
- Stav politik a opatrení na podporu rovnakých príležitostí pre Rómov.

Obsiahlu diskusiu tvorili početné témy ako doterajšia vládna politika voči príslušníkom národnostných menšín a etnických skupín na Slovensku, konkrétne kroky a ďalšie zámery súčasnej vlády SR vrátane pripravovanej legislatívy, ako napríklad zákona o financovaní kultúry s implementáciou financovania kultúry príslušníkov národnostných menšín, zákona o národnostných menšinách, postavenie príslušníkov jednotlivých národnostných menšín na Slovensku a jeho komparácia s postavením príslušníkov národnostných menšín v celoeurópskom kontexte, aplikácie rámcového dohovoru v podmienkach Slovenska, očakávané riešenia s pomocou štátu a ďalšie otázky.

Seminár predstavoval veľmi prospešnú platformu pre odbornú i laickú verejnosť SR i pre príslušníkov národnostných menšín dozvedieť sa viac o rámcovom dohovore, o záväzkoch vyplývajúcich pre SR ako aj o ich naplňaní.

Predkladaná tretia implementačná správa je zameraná predovšetkým na prezentáciu vývoja legislatívy a spoločenskej praxe v oblasti ochrany národnostných menšín, t. j. v zachovávaní ich národného povedomia a v podpore ich duchovnej, kultúrnej a jazykovej identity, ako aj v prevencii a potláčaní pretrvávajúcich prejavov diskriminácie príslušníkov národnostných menšín na etnickom základe, a to v sledovanom období od roku 2004 do februára 2009. Zároveň pripomíname, že v roku 2008 predložila Slovenská republika Rade Európy aj druhú správu o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov; aktuálne informácie týkajúce sa národnostných menšín a ochrany ich jazykov sa dajú nájsť aj v tejto správe.

Do procesu prípravy tretej implementačnej správy boli zapojení aj príslušníci národnostných menšín žijúcich v SR, a to prostredníctvom svojich delegovaných zástupcov v Rade vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny. Text tretej implementačnej správy bol predmetom rokovania Rady vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny, ktoré sa konalo dňa 5. mája 2009 v Bratislave aj pri príležitosti 60. výročia vzniku Rady Európy.

Problematika národnostných menšín patrí v SR pod gesciu **podpredsedu vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny Dušana Čaploviča**.

Poradným a koordinačným orgánom vlády Slovenskej republiky pre oblasť národnostnej politiky je **Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny**.

V Rade má paritné zastúpenie 12 oficiálne uznaných národnostných menšín (maďarská, rómska, rusínska, ukrajinská, nemecká, chorvátska, česká, moravská, poľská, bulharská, ruská a židovská); každá menšina má jedného zástupcu. Zástupcovia menšín sú nominovaní národnostnými združeniami, zväzmi a spolkami. Funkciu predsedu Rady vykonáva podpredseda vlády SR Dušan Čaplovič. Funkciu podpredsedu Rady vykonáva minister kultúry. Na zasadnutia Rady sú prizývaní zástupcovia ústredných štátnych orgánov a nezávislí experti (z toho jeden z Maďarska a jeden z Českej republiky). V Rade hlasujú len zástupcovia národnostných menšín, pričom riešiť otázky konkrétnej národnostnej menšiny alebo etnickej skupiny na rokovaní Rady bez účasti jej zástupcu, nie je možné. Prizývaní zástupcovia štátnych orgánov a experti pôsobiaci v uvedenej problematike sú bez hlasovacieho práva.

Od roku 2007 novokonštituovaná Rada intenzívne naštartovala svoju činnosť, zasadala 4-krát v rozmedzí 14 mesiacov (6. 11. 2007, 28. 02. 2008, 30. 06. 2008 a 18. 12. 2008) a zaoberala sa najdôležitejšími okruhmi problémov, ktoré sa týkajú príslušníkov národnostných menšín - národnostným vysielaním Slovenského rozhlasu a Slovenskej televízie, podporou kultúry národnostných menšín z grantového systému Ministerstva kultúry SR v roku 2008, aktivitami vlády SR v oblasti boja proti extrémizmu za obdobie rokov 2007 - 2008, návrhmi koncepcií a zákonov (návrhom Strednodobej koncepcie rozvoja rómskej národnostnej menšiny v Slovenskej republike, návrhom Koncepcie výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania, návrhom Koncepcie výchovy a vzdelávania národnostných menšín, návrhom zákona o pedagogických zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, návrhom zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov, návrhom zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, návrhom zákona o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov), príprave Druhej periodickej správy o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v Slovenskej republike, príprave Tretej periodickej správy o uplatňovaní Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín na Slovensku, informáciou o riešení situácie Gymnázia na Gemerskej ceste 1 v Lučenci, ktoré bolo úspešne transformované na Súkromné gymnázium pre osemročnú formu štúdia a Súkromný školský internát v Kremnici, informáciou o záveroch Európskeho rómskeho summitu v Bruseli, informáciou o pripravovanom predsedníctve SR v Dekáde začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015, návrhom Správy o plnení Národného akčného plánu Dekáda začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015 za rok 2007 a druhej hodnotiacej správy mimovládnych neziskových organizácií k priebehu plnenia dekády za rok 2007.

Rada realizuje otvorenú a komplexnú politiku vo vzťahu k príslušníkom všetkých národnostných menšín.

Odborným pracoviskom Úradu vlády SR, ktoré sa zaoberá problematikou ľudských práv, národnostných menšín a etnických skupín, ako aj otázkami spolupráce s mimovládnyimi neziskovými organizáciami je **sekcia ľudských práv a menšín**.

Na parlamentnej úrovni je zriadený **Výbor NR SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien**, ktorý rokuje o návrhoch zákonov, o medzinárodných zmluvách a vládnych programoch z hľadiska ich súladu s ľudskými právami a právami občanov patriacich k národnostným menšinám, zakotvenými v Ústave SR a vyplývajúcimi z medzinárodných záväzkov SR.

Do pôsobnosti **Výboru NR SR pre sociálne veci a bývanie** patrí podávanie návrhov zákonov upravujúcich sociálnu oblasť a sledovanie dodržiavania platnej legislatívy v sociálnej oblasti. V roku 2008 výbor zriadil **Stálu komisiu Výboru NR SR pre sociálne veci a bývanie pre začleňovanie Rómov**, ktorej hlavnou náplňou je konzultovanie otázok a vyjadrovanie odborných stanovísk k témam, ktoré sa v rámci legislatívneho procesu NR SR dotýkajú problematiky začleňovania Rómov do spoločnosti.

Na Ministerstve kultúry SR pôsobí **sekcia menšinových a regionálnych kultúr**, ktorá zabezpečuje výkon štátnej správy na úseku kultúry národnostných menšín a znevýhodnených skupín obyvateľstva.

V rámci Ministerstva školstva SR je zriadené **oddelenie škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín a vzdelávania rómskych komunít**.

I naďalej v SR pôsobí **splnomocnenkyňa vlády SR pre rómske komunity**.

Článok 1

Ochrana národnostných menšín a práv a slobôd osôb patriacich k týmto menšinám tvorí integrálnu súčasť medzinárodnej ochrany ľudských práv a ako taká spadá do rámca medzinárodnej spolupráce.

Na doplnenie informácií predložených v 2. správe o implementácii uvádzame:

Legislatíva

Prijatím **ústavného zákona č. 92/2006 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava SR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov** a následne **zákona č. 122/2006 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv** v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov s účinnosťou od 1. apríla 2006 došlo k zmene výkonu funkcie verejného ochrancu práv.

Verejný ochranca práv **môže od 1. apríla 2006 predložiť Ústavnému súdu SR návrh na začatie konania**, ak zistí, že ďalšie uplatňovanie právnych predpisov môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú SR ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným v zákone. Právna úprava vyšla z viac ako trojročného pôsobenia inštitútu verejného ochrancu práv v SR, z preskúmania podnetov fyzických a právnických osôb, ako aj z právnych úprav členských štátov EÚ.

Podľa **článku 151a ods. 2** Ústavy Slovenskej republiky verejný ochranca práv **môže predložiť** Ústavnému súdu Slovenskej republiky návrh na začatie konania podľa článku 125, ak všeobecne záväzný právny predpis **porušuje** základné právo alebo slobodu priznanú fyzickej osobe alebo právnickej osobe.

Ústavný súd SR podľa **článku 130 ods. 1** Ústavy Slovenskej republiky začne konanie, *inter alia*, ak **podá návrh verejný ochranca práv** vo veciach súladu právnych predpisov podľa článku 125 ods. 1, **ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy**, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Uvedené znenie sa premietlo **do § 21 ods. 3 zákona o verejnom ochrancovi práv**.

Podľa článku 151a ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v zákonom ustanovených prípadoch sa verejný ochranca práv **môže podieľať na uplatnení zodpovednosti osôb pôsobiacich v orgánoch verejnej moci, ak tieto osoby porušili základné právo alebo slobodu fyzických osôb a právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci poskytnú verejnému ochrancovi práv potrebnú súčinnosť.**

V zmysle zákona č. 122/2006 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých ďalších zákonov, bola ustanovená lehota **20 dní** na plnenie povinnosti orgánov verejnej správy poskytovať verejnému ochrancovi práv informácie, vysvetlenia a stanoviská ku skutkovým a právnym otázkam a plniť si ďalšie zákonné povinnosti; povinnosť orgánov verejnej správy poskytovať potrebné spisy a doklady, ako aj vysvetlenie k veci aj v prípade, ak osobitný predpis obmedzuje právo nahliadať do spisov len pre vymedzený okruh subjektov; oznamovanie svojho stanoviska v prípade, ak opatrenia prijaté vo veci nadriadeným orgánom alebo vládou Slovenskej republiky považuje za nedostatočné priamo Národnej rade SR alebo ňou poverenému orgánu. Medzi náležitosti podnetu sa doplnilo určenie orgánu verejnej správy, proti ktorému podnet smeruje a v prípade, ak sa netýka osoby, ktorá ho podala nevyhnutnosť predložiť písomný súhlas dotknutej osoby alebo písomné plnomocenstvo vo veci z dôvodu ochrany a spracúvania osobných údajov. Ďalšie zmeny sa dotýkali najmä procesnej činnosti.

Článok 2

Ustanovenia tohto rámcového Dohovoru sa budú uplatňovať v dobrej viere, v duchu porozumenia a tolerancie a v súlade so zásadami dobrého susedstva, priateľských vzťahov a spolupráce medzi štátmi.

Na doplnenie informácií predložených v 2. správe o implementácii uvádzame:

Vzťahy SR so štátmi, ktorých príbuzenské menšiny žijú na území SR, sa v sledovanom období nezmenili, zmeny nenastali ani v základných bilaterálnych zmluvách s nimi.

Bilaterálna spolupráca s **Maďarskom** sa realizuje na základe **Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou** podpísanej v Paríži 19. marca 1995.

Na základe zmluvy a protokolu medzi Ministerstvom zahraničných vecí SR a Ministerstvom zahraničných vecí MR zo dňa 24. novembra 1998, ktorý vláda SR schválila 9. decembra 1998 bolo vytvorených **12 zmiešaných expertných komisií**.

Zmenou vládnej koalície po parlamentných voľbách v roku 2006 sa stalo dovtedajšie obsadenie postov predsedov zmiešaných komisií neaktuálne. **Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, ako gestor uplatňovania základnej zmluvy**, iniciovalo navrhnutie kandidátov na obsadenie postov predsedov slovenskej časti týchto komisií, s cieľom urýchlenia efektívnosti rozvoja slovensko-maďarskej spolupráce.

V súlade s Protokolom medzi Ministerstvom zahraničných vecí SR a Ministerstvom zahraničných vecí MR z 24. novembra 1998 o vytvorení mechanizmu slúžiaceho napomáhaniu plnenia základnej zmluvy **„spolupredsedov slovenskej a maďarskej časti**

zmiešaných komisií so súhlasom svojej vlády menujú ministri, resp. vedúci príslušných štátnych orgánov“.

Slovensko-maďarská zmiešaná komisia pre záležitosti menšín

V súvislosti s personálnymi zmenami po parlamentných voľbách v júni 2006 došlo na základe nominácií ministrov, ktorých rezorty majú zastúpenie v zmiešanej komisii, k čiastočným zmenám v zložení slovenskej časti zmiešanej komisie. Zmeny sa nedotkli zastúpenia predstaviteľov slovenskej národnostnej menšiny žijúcej v Maďarsku a maďarskej národnostnej menšiny žijúcej na Slovensku.

Doteraz sa uskutočnilo osem spoločných zasadaní slovenskej časti a maďarskej časti zmiešanej komisie pre záležitosti menšín. V rokoch 2005 – 2008 sa uskutočnili nasledovné zasadnutia:

- V. zasadanie v Budapešti (15. novembra 2005),
- VI. zasadanie v Bratislave (22. septembra 2006),
- VII. zasadanie v Budapešti (18. septembra 2007),
- VIII. zasadanie v Bratislave (10. júna 2008).

Počnúc V. zasadáním zmiešaná komisia tiež posudzuje vykonávanie **Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry podpísanej v Bruseli 12. decembra 2003.**

Po skončení každého zasadania schvaľuje vláda SR uznesenie vzťahujúce sa k príslušnému zasadaniu zmiešanej komisie, ktorým berie na vedomie informáciu o jeho priebehu a výsledkoch a ukladá príslušným členom vlády SR oboznámiť sa so závermi a odporúčaniami zmiešanej komisie, posúdiť možnosť ich realizácie a priebežne vyhodnocovať plnenie odporúčaní.

Bilaterálna spolupráca s **Ukrajinou** sa realizuje na základe **Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci**, podpísanej v Kyjeve 29. júna 1993.

V súlade so zmluvou a na základe iniciatívy ukrajinskej strany bola v roku 1994 vytvorená **Medzivládna slovensko-ukrajinská komisia pre národnostné menšiny, školstvo, kultúru a vedecké styky.**

Doteraz sa uskutočnilo osem zasadnutí komisie:

- I. zasadnutie v Kyjeve (8. – 9. februára 1995),
- II. zasadnutie v Bratislave (23.- 24. novembra 1996),
- III. zasadnutie v Užhorode (16. – 17. decembra 1997),
- IV. zasadnutie v Prešove (8. – 9. decembra 1998),
- V. zasadnutie v Užhorode (23. – 24. mája 2001),
- VI. zasadnutie v Bratislave (25. – 26. februára 2003),
- VII. zasadnutie v Kyjeve (24. - 26. septembra 2007),
- VIII. zasadnutie vo Svidníku–Roztokách (19. – 22. 6. 2008).

Na uvedených zasadaniach boli podpísané protokoly, ktoré obsahujú odporúčania adresované vládam oboch štátov Slovenskej republiky a Ukrajiny a vyhodnotenie odporúčaní z predchádzajúcich zasadnutí komisie.

Komisia plní funkciu poradného orgánu vládnych kabinetov oboch štátov a zaoberá sa komplexnou problematikou slovenskej menšiny na Ukrajine a ukrajinskej menšiny v Slovenskej republike s cieľom zlepšovania podmienok rozvoja ich identity. Ďalej sleduje celkovú bilaterálnu reláciu v oblasti školstva, kultúry a vedeckých stykov. Komisia sa nezaobera problematikou Rusínov. Po každom zasadnutí komisie sa predkladá na rokovanie vlády SR informácia o jej priebehu a záveroch.

Predsedom slovenskej časti komisie je s účinnosťou od 1. apríla 2005 generálny riaditeľ sekcie vonkajšej komunikácie Ministerstva zahraničných vecí SR. Pôvodné zloženie komisie zo zástupcov úradov vlád, ministerstiev zahraničných vecí, školstva, kultúry bolo neskôr rozšírené aj o predstaviteľov menšinových organizácií a miestnej štátnej správy a samosprávy prihraničných oblastí, zástupcov za Prešovský samosprávny kraj, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Slovenský rozhlas.

Článok 3

1. Každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo slobodne si zvoliť či má byť s ňou zaobchádzané ako s takou alebo nie a z tejto voľby alebo z uplatňovania práv spojených s touto voľbou nebude vyplývať žiadna nevýhoda.

2. Osoby patriace k národnostným menšinám môžu uplatňovať práva a využívať slobody vyplývajúce zo zásad zakotvených v tomto rámcovom dohovore tak individuálne, ako aj v spoločenstve s inými.

Na doplnenie informácií predložených v 2. správe o implementácii uvádzame:

V novelizovanej Ústave SR ostal nezmenený čl. 12 ods. 3 „Každý má právo slobodne rozhodovať o svojej národnosti. Zakazuje sa akékoľvek ovplyvňovanie tohto rozhodovania a všetky spôsoby nátlaku smerujúce k odnárodňovaniu“.

Výsledky zo sčítania obyvateľov, domov a bytov k 26. 5. 2001, ktoré bolo vykonané podľa zákona č. 165/1998 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001:

Počet obyvateľov	5 379 455 v tom: ženy 2 766 940 muži 2 612 515
Hustota obyvateľstva	110 obyvateľov na km ²
Národnostné zloženie	85,8 % slovenská 9,7 % maďarská 1,7 % rómska 0,8 % česká 0,4 % rusínska 0,2 % ukrajinská 0,1 % nemecká 0,05 % poľská 0,04 % moravská 0,03 % ruská 0,02 % chorvátska 0,02 % bulharská 0,01 % srbská 0,004 % židovská 0,1 % ostatné

	1,0 % nezistená
Náboženské vyznanie/cirkev	68,9 % Rímskokatolícka cirkev 6,9 % Evanjelická cirkev augsburského vyznania 4,1 % Gréckokatolícka cirkev 2,0 % Reformovaná kresťanská cirkev 0,9 % Pravoslávna cirkev 3 % nezistené 1,2 % ostatné cirkvi a náboženské spoločnosti 13,0 % bez vyznania
Veková štruktúra obyvateľstva	18,9 % predproduktívny vek 63,1 % produktívny vek 18,0 % poproduktívny vek
Obyvateľstvo žijúce v mestách	56,2 %
Obyvateľstvo žijúce na vidieku	43,8 %

V súvislosti s pripravovaným sčítaním obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 Národná rada SR prijala dňa 18. júna 2008 **zákon č. 263/2008 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2011 a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov**. Zákon nadobudol účinnosť 1. augusta 2008.

V zmysle § 5 zákona sa sčítacie tlačivá okrem štátneho jazyka budú vyhotovovať aj v jazyku **maďarskom, rómskom, rusínskom a ukrajinskom** v listinnej forme a v elektronickej forme a v jazyku anglickom v elektronickej forme. Pre počet tlačív vyhotovených v listinnej forme v uvedených jazykoch budú smerodajné štatistické údaje o počte štátnych občanov patriacich k národnostným menšinám získané zo sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001. V zozname zisťovaných údajov pri sčítaní sa v prílohe zákona uvádza pod poradovým číslom 20. **národnosť**, 21. **materinský jazyk** a 23. **náboženské vyznanie**.

Článok 4

1. Strany sa zaväzujú zaručiť osobám patriacim k národnostným menšinám právo rovnosti pred zákonom a rovnakú ochranu zo zákona. V tomto ohľade sa zakazuje akákoľvek diskriminácia založená na príslušnosti k národnostnej menšine.
2. Strany sa zaväzujú, že tam, kde to je potrebné, prijímú primerané opatrenia s cieľom podporovať vo všetkých oblastiach hospodárskeho, spoločenského, politického a kultúrneho života úplnú a efektívnu rovnosť medzi osobami patriacimi k národnostnej menšine a osobami patriacimi k väčšine. V tomto ohľade budú venovať náležitú pozornosť osobitným podmienkam osôb patriacich k národnostným menšinám.
3. Opatrenia prijaté v súlade s odsekom 2 sa nebudú pokladať za akt diskriminácie.

Právo na rovnosť pred zákonom a právo na rovnakú ochranu zo zákona je zaručené v **článku 12 Ústavy SR**.

Úprava zákazu diskriminácie sa v Ústave SR nachádza v **článkoch 12, 33 a 34**.

Oblasť vzdelávania

V zmysle § 3 písm. d zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (**školský zákon**) a o zmene a doplnení niektorých zákonov je jedným z princípov výchovy a vzdelávania **zákaz všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie**.

V § 145 ods. 3 **školského zákona** je súčasne ustanovené:

„Uchádzač, dieťa, žiak a poslucháč, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku **nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania**, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného predpisu.“ Týmto osobitným právnym predpisom je zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Občianskoprávne konanie

Zostáva nezmenený § 18 a § 141 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. **Občianskeho súdneho poriadku** v znení neskorších predpisov, ktorým sa ustanovuje zásada rovnosti účastníkov konania v občianskom súdnom konaní, ako aj právo používať svoj materinský jazyk v konaní pred súdom.

Trestnoprávna oblasť

Dňa 1. 1. 2006 nadobudol účinnosť zákon č. 301/2005 Z. z. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov.

§ 2 ods. 20 Trestného poriadku znie:

„Ak obvinený, jeho zákonný zástupca, poškodený, zúčastnená osoba alebo svedok vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa.“

§ 28 Trestného poriadku znie:

„1) Ak je potrebné pretlmočiť obsah výpovede alebo ak osoba uvedená v § 2 ods. 20 vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, alebo nehovorí týmto jazykom, priberie sa tlmočník opatrením. Tlmočníkom môže byť výnimočne aj zapisovateľ.

(2) Ak si osoba podľa § 2 ods. 20 zvolí jazyk, na ktorý nie je v zozname tlmočníkov zapísaný žiadny tlmočník, alebo vec neznesie odklad a zapísaní tlmočníci sú nedosiahnuteľní, priberie orgán činný v trestnom konaní alebo súd tlmočníka na úradný jazyk štátu, ktorému táto osoba rozumie.

(3) Ak je potrebné preložiť zápisnicu o výpovedi alebo inú písomnosť, priberie sa prekladateľ opatrením. Ustanovenie odseku 2 sa použije primerane.“

Administratívnoprávne konanie (správne konanie)

V § 4 odseku 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (**správny poriadok**) v znení neskorších predpisov je ustanovená procesná rovnosť účastníkov konania:

„(2) Všetci účastníci majú v konaní rovnaké procesné práva a povinnosti. Ten, komu osobitný zákon priznáva postavenie účastníka konania len na časť konania, má v konaní procesné práva a povinnosti len v tej časti konania, pre ktorú má priznané postavenie účastníka konania.“

Právo na používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku

V platnosti zostáva **čl. 34 Ústavy SR**, ktorý vo vzťahu k občanom patriacim k národnostným menšinám ustanovuje ich právo na používanie materinského jazyka v úradnom styku, ako aj čl. 6 Ústavy SR, ktorý splnomocňuje na prijatie zákona na používanie iných jazykov, ktorým je zákon č. **184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín**.

Ako bolo uvedené v druhej periodickej správe SR k implementácii rámcového dohovoru, v roku 2004 bol **prijatý zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len antidiskriminačný zákon).**

V priebehu rokov 2007 - 2008 bol antidiskriminačný zákon viackrát novelizovaný. Druhá novela, zákon č. 85/2008, reagovala na situáciu neexistencie legislatívneho zakotvenia tzv. dočasných vyrovnávacích opatrení ustanovením § 8a, ktorým sa v odseku 2 zaviedli **dočasné vyrovnávacie opatrenia, ktoré môžu byť prijaté, ak**

- a) existuje preukázateľná nerovnosť,**
- b) cieľom opatrení je zníženie alebo odstránenie tejto nerovnosti,**
- c) sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie stanoveného cieľa.**

Súčasne sa vymedzil **okruh subjektov oprávnených** takéto opatrenia prijímať, ktorými sú **orgány štátnej správy, ako aj predmet dočasných vyrovnávacích opatrení, ktorými sú odstránenie foriem sociálneho a ekonomického znevýhodnenia a znevýhodnenia vyplývajúceho z dôvodu veku a zdravotného postihnutia, ktorých cieľom je zabezpečiť rovnosť príležitostí v praxi.**

Súčasne sa demonštratívne vymedzili tieto dočasné opatrenia, ktorými sú „**najmä opatrenia:**

- a) spočívajúce v podporovaní záujmu príslušníkov znevýhodnených skupín o zamestnanie, vzdelávanie, kultúru, zdravotnú starostlivosť a služby,**
- b) smerujúce k vytváraniu rovnosti v prístupe k zamestnaniu a vzdelávaniu najmä prostredníctvom cielených prípravných programov pre príslušníkov znevýhodnených skupín alebo prostredníctvom šírenia informácií o týchto programoch alebo o možnostiach uchádzať sa o pracovné miesta alebo miesta v systéme vzdelávania.**

Súčasne sa stanovilo, že dočasné vyrovnávacie opatrenia je možné prijímať len v oblastiach uvedených v antidiskriminačnom zákone a tieto opatrenia môžu trvať len do doby odstránenia nerovnosti, ktorá viedla k ich prijatiu (§ 8a ods. 3 antidiskriminačného zákona).

Dôležité v tomto smere je ustanovenie §8a ods. 4 antidiskriminačného zákona, podľa ktorého orgány štátnej správy sú povinné priebežne monitorovať, vyhodnocovať a zverejňovať prijaté dočasné opatrenia s cieľom prehodnotenia ich opodstatnenosti ich ďalšieho trvania a podávať správy Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva o týchto skutočnostiach.

Pri príprave návrhu antidiskriminačného zákona, ktorý sa dotýkal oblasti dočasných vyrovnávacích opatrení, sa do úvahy vzali ustanovenia medzinárodnoprávných dokumentov na ochranu ľudských práv, ako napr. Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, ktorý v čl. 2 ods. 2 nabáda zmluvné štáty na prijatie dočasných osobitných opatrení s cieľom zaručiť plné a rovnaké uplatňovanie ľudských práv a základných slobôd, ako aj ustanovenia smernice Rady 2000/43, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod, ako aj ustanovenia čl. 4 rámcového dohovoru. Súčasne sa pri právnej úprave dočasných vyrovnávacích opatrení prihliadalo na príslušné ustanovenia Ústavy SR, ako aj nález ÚS SR týkajúci sa už zrušeného § 8 ods. 8, ktorý upravoval vyrovnávacie opatrenia.

Od augusta 2007 sa na základe iniciatívy Ministerstva zdravotníctva SR realizuje v SR program podpory zdravia znevýhodnenej rómskej komunity. Program podpory zdravia je jedným z nástrojov, ako riešiť nepriaznivý zdravotný stav, ale aj nedostatočnú

zdravotnohygienickú situáciu, prostredníctvom zdravotnovýchovného pôsobenia komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy. Komunitní pracovníci zabezpečujú komunikáciu medzi rómskou komunitou a zdravotníckymi pracovníkmi a šíria elementárnu zdravotnú osvetu. Ich činnosť je zameraná na zlepšenie zdravotného stavu a zvýšenie zodpovednosti za vlastné zdravie u obyvateľov segregovaných a separovaných rómskych osídlení a lokalít. V rokoch 2007 – 2008 prebiehala prvá etapa tohto programu, ktorá bola následne vyhodnotená. Vláda SR schválila v roku 2008 druhú etapu, ktorá sa bude realizovať do roku 2015. Zároveň boli publikované výsledky Monitoringu životného štýlu a zdravotného stavu znevýhodnených rómskych komunit.

Významným prínosom v oblasti posilnenia procesného postavenia potenciálnej obeť diskriminácie bola zmena, ktorú priniesla novela antidiskriminačného zákona z roku 2008 v §11 ods.2 antidiskriminačného zákona, podľa ktorej je *„žalovaný povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca oznámi súdu skutočnosť, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo“*. Týmto ustanovením teda došlo k zrušeniu povinnosti žalobcu oznámiť súdu dôkazy, ktoré by preukazovali, že došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania.

Takéto posilnenie procesného postavenia potenciálnej obeť diskriminácie pôsobí v konečnom dôsledku pozitívne aj na samotnú oblasť účinnej aplikácie zákazu diskriminácie tak, ako je upravený v antidiskriminačnom zákone.

Ďalším pozitívom v oblasti antidiskriminačnej legislatívy bolo zavedenie tzv. mimosúdneho urovnávania sporov prostredníctvom mediácie ako prostriedku právnej ochrany (§ 9 ods.5 antidiskriminačného zákona).

V dôsledku druhej novely antidiskriminačného zákona došlo zároveň aj k rozšíreniu právomoci Slovenského národného strediska pre ľudské práva (ďalej len „stredisko“), ktoré v súlade so zákonom, okrem iného, vykonáva nezávislé zisťovania týkajúce sa diskriminácie a vypracúva a uverejňuje správy a odporúčania o otázkach súvisiacich s diskrimináciou.

V súvislosti s procesným konaním súvisiacim s porušením zásady rovnakého zaobchádzania je dôležité ustanovenie, podľa ktorého stredisko zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie.

S cieľom eliminovať prejavy diskriminácie v spoločnosti a predchádzať im, schvaľuje vláda SR od roku 2000 **„Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie“** (ďalej len „akčný plán“). Akčný plán sa zameriava na prevenciu a redukciu negatívnych javov v spoločnosti, akými sú rasizmus, xenofóbia a mnohých iných prejavov intolerancie a diskriminácie. Zároveň sa zameriava na dlhodobé ciele v snahe bojovať proti spomenutým negatívnym javom v spoločnosti s cieľom zvyšovať mieru tolerancie medzi všetkými obyvateľmi SR vrátane cudzincov. Dôležitou súčasťou akčného plánu sú aktivity, ktoré vykonávajú mimovládne organizácie alebo iné subjekty, zaoberajúce sa touto problematikou. Na rok 2008 boli na projektové aktivity oprávnených subjektov vyčlenené finančné prostriedky štátneho rozpočtu vo výške 315 342,- Eur (9,5 mil. Sk). V roku 2009 sú takisto vyčlenené finančné prostriedky v rovnakej výške a táto suma sa plánuje vyčleniť aj na ďalšie roky.

Prioritami akčného plánu na obdobie rokov 2006 – 2008 boli:

1. Systematické vzdelávanie príslušníkov profesijných skupín, ktorí majú pri výkone svojho povolania vplyv na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.
2. Systematické vzdelávanie a mienkotvorná činnosť v oblasti predchádzania diskriminácie vo vzťahu k migrantom u profesijných skupín a verejnosti.
3. Zintenzívnenie boja proti extrémizmu formou prípravy a aplikácie legislatívy, zefektívnenia odhaľovania, objasňovania, dokazovania a postihu trestnej činnosti motivovanej rasovou a inou neznášanlivosťou formou systematického vzdelávania a mienkotvornej činnosti v oblasti predchádzania extrémizmu.
4. Zintenzívnenie monitoringu, systematického vzdelávania a mienkotvornej činnosti v oblasti predchádzania antisemitizmu.
5. Realizácia aktivít zameraných na riešenie problematiky znevýhodnených skupín obyvateľstva.
6. Podpora kultúrnych a spoločenskovedných aktivít, venovaných problematike dodržiavania ľudských práv a predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie.

V súčasnosti sa finalizuje príprava akčného plánu na roky 2009 – 2011.

Za rezort Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR sa vzhľadom na národnostné menšiny v rámci akčného plánu stanovili nasledujúce úlohy:

- Podporovať sociálnu inklúziu osôb ohrozených sociálnym vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity.
- Pokračovanie v programe terénnych sociálnych pracovníkov a zefektívnenie procesu realizácie programu na základe potrieb marginalizovaných rómskych komunit a spoločnosti.
- Získať poznatky o násilí páchanom na špecifických skupinách žien s osobitným prihliadnutím na rómske ženy.
- Zabezpečiť efektívnu integráciu osôb, patriacich k národnostnej menšine alebo etnickej skupine alebo pochádzajúcich zo sociálne marginalizovaného prostredia na pracovnom trhu.

Účasť Slovenskej republiky v programe **Európsky rok rovnakých príležitostí pre všetkých 2007** (európsky rok 2007) bola schválená uznesením vlády SR č. 467/2006 z 24. mája 2006. Celková hodnota prostriedkov na financovanie aktivít európskeho roka 2007 v SR predstavovala 302 856 Eur.

V rámci aktivít európskeho roka 2007 bola na národnej úrovni realizovaná rozsiahla **celonárodná antidiskriminačná informačno-mediálna kampaň** s názvom „**Diskriminácia je nelegálna**“ a **8 projektových aktivít** zo strany mimovládnych organizácií, ktorých cieľom bolo iniciovanie širokej spoločenskej diskusie o otázkach súvisiacich s problematikou diskriminácie; lepšia informovanosť občanov o antidiskriminačnej legislatíve a tiež prezentovaný obraz rozmanitosti, ktorý je vo všetkých smeroch prínosom pre život spoločnosti.

Slovensko sa taktiež zapojilo do programu Spoločenstva pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu **PROGRESS** a na základe výzvy na predkladanie projektov, určenej pre neziskové subjekty dlhodobo aktívne v oblasti nediskriminácie. Na základe odporúčania Úradu vlády SR bol zo strany EK schválený projekt o. z. Občan a demokracia „Na ceste k rovnosti - Zvyšovanie povedomia a viacúrovňové posilňovanie občianskej spoločnosti a verejných činiteľov v oblasti antidiskriminácie“ v celkovej hodnote 414 146,71 Eur. Projekt je zameraný na všetky dôvody diskriminácie podľa čl. 13 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a je tvorený širokým spektrom vzdelávacích, informačných, výskumných a mediálnych aktivít.

V oblasti zamestnanosti je situácia nasledovná:

Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR zodpovedá za vytvorenie legislatívnych podmienok, ktoré zaručia všetkým občanom právo na prístup k zamestnaniu bez diskriminácie a zamestnancom zaobchádzanie v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania bez ohľadu na to, či patria k národnostnej menšine.

Právna ochrana všetkých fyzických osôb t.j. aj príslušníkov národnostných menšín aj Rómov pred diskrimináciou a porušovaním zásad rovnakého zaobchádzania je deklarovaná v základných zásadách Zákonníka práce a podrobne upravená v § 13, § 41 ods.8 a 9 Zákonníka práce a tiež v zákone č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (antidiskriminačný zákon).

Ako vyplýva z čl. 1 základných zásad Zákonníka práce fyzické osoby majú právo na prácu a na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a uspokojivé pracovné podmienky a na ochranu proti nezamestnanosti. Tieto práva im patria bez akýchkoľvek obmedzení a priamej diskriminácie alebo nepriamej diskriminácie podľa pohlavia, manželského stavu a rodinného stavu, **rasy, farby pleti**, jazyka, veku, nepriaznivého zdravotného stavu alebo zdravotného postihnutia, viery a náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, **národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine**, majetku, rodu alebo iného postavenia s výnimkou prípadu, ak to ustanovuje zákon alebo ak je na výkon prác vecný dôvod, ktorý spočíva v predpokladoch alebo požiadavkách a v povahe práce, ktorú má zamestnanec vykonávať.

Zákonom č. 348/2007 Z.z. sa s účinnosťou od 1. 9. 2007 novelizoval Zákonník práce. Zákon sa doplnil aj o **nový článok 11, podľa ktorého zamestnávateľ môže zhromažďovať o zamestnancovi len tie osobné údaje a informácie, ktoré súvisia s jeho prácou, kvalifikáciou a skúsenosťami**. Ďalej zamestnávateľ nesmie bez vážnych dôvodov narušovať súkromie zamestnanca na pracovisku tým, že ho sleduje bez toho, aby bol na to upozornený. Nesmie tiež kontrolovať listové zásielky, ktoré sú adresované na jeho meno. Ak zamestnávateľ bude nútený z vážnych dôvodov zaviesť kontrolný mechanizmus, napríklad z dôvodu bezpečnosti, zamestnanec musí byť informovaný o rozsahu a spôsoboch kontroly.

Podľa § 13 ods. 1 Zákonníka práce zamestnávateľ je v pracovnoprávných vzťahoch povinný zaobchádzať so zamestnancami v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou pre oblasť pracovnoprávných vzťahov zákonom č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (antidiskriminačný zákon).

Podľa § 13 ods. 3 až 5 Zákonníka práce výkon práv a povinností vyplývajúcich z pracovnoprávnych vzťahov musí byť v súlade s dobrými mravmi. Nikto nesmie tieto práva a povinnosti zneužívať na škodu druhého účastníka pracovnoprávneho vzťahu alebo spoluzamestnancov. Nikto nesmie byť na pracovisku v súvislosti s výkonom pracovnoprávnych vzťahov prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že podá na iného zamestnanca alebo zamestnávateľa sťažnosť, žalobu alebo návrh na začatie trestného stíhania. Zamestnanec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania, má právo podať zamestnávateľovi sťažnosť v súvislosti s porušením zásady rovnakého zaobchádzania a zamestnávateľ je povinný na sťažnosť zamestnanca bez zbytočného odkladu odpovedať, vykonať nápravu, upustiť od takého konania a odstrániť jeho následky.

Každá osoba má právo na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou. Svojich práv sa môže domáhať nielen u svojho zamestnávateľa, ale aj prostredníctvom zástupcov zamestnancov, inšpektorátu práce ale aj cestou súdu, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania upustil od svojho konania, ak je to možné napravný stav alebo poskytol primerané zadost'učinenie.

Ak by primerané zadost'učinenie nebolo dostačujúce, najmä, ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Sumu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd, s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku. Môže si tiež uplatniť právo na náhradu škody alebo právo na inú náhradu podľa osobitných predpisov

V § 41 ods. 8 a 9 Zákonníka práce je ustanovené, že zamestnávateľ už pri prijímaní fyzickej osoby do zamestnania nesmie porušiť zásadu rovnakého zaobchádzania, ak ide o prístup k zamestnaniu.

V prípade, že zamestnávateľ pri vzniku pracovného pomeru poruší zásadu rovnakého zaobchádzania, ak ide o prístup k zamestnaniu, fyzická osoba (uchádzač o zamestnanie) má právo si žalobným návrhom na príslušnom súde uplatniť primeranú peňažnú náhradu.

V súdnom konaní žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca predloží súdu skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.

Na základe uvedeného možno skonštatovať, že súčasné znenie Zákonníka práce spoločne so všeobecnou úpravou zákazu diskriminácie podľa tzv. antidiskriminačného zákona zabezpečuje všetkým fyzickým osobám, t.j. aj osobám patriacim k národnostným menšinám, teda aj Rómom dostatočnú právnu ochranu pred diskrimináciou v oblasti pracovnoprávnych vzťahov.

Antidiskriminačný postup pri aplikácii zákona č.5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je definovaný v ustanoveniach § 14 – „právo na prístup k zamestnaniu“ a § 62 – „povinnosti zamestnávateľa“. V tejto súvislosti zdôrazňujeme, že v aplikačnej praxi pri uplatňovaní zákona č.5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

v znení neskorších predpisov spoločne s ustanoveniami tzv. antidiskriminačného zákona sa dôsledne presadzuje antidiskriminačná politika na báze príslušnosti k rase, národnostnej menšine, alebo etnickej skupine.

Vzhľadom na platnú a najmä prísnu legislatívu v oblasti antidiskriminácie a ochrany osobných údajov, je problematické sledovať jednotlivé opatrenia aktívnej politiky trhu práce cez kritérium príslušnosti k národnostnej menšine alebo etnickej skupine.

Uchádzači o zamestnanie svoje osobné údaje poskytujú úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pri podávaní žiadosti o zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie dobrovoľne. V prípade, ak sa uchádzač o zamestnanie k určitej etnickej skupine alebo národnosti neprihlási, nesmie byť v rámci uvedenej identifikačnej skupiny vedený, resp. sledovaný.

V rámci novely zákona č.5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bolo zákonom č.139/2008 Z. z. s účinnosťou od 1. mája 2008 upravené aj znenie § 14 ods. 1, ktorým sa rozšírilo právo na prístup k zamestnaniu o právo na služby zamerané na podporu a pomoc pri zotrvaní na trhu práce najmenej počas šiestich mesiacov po vstupe uchádzača o zamestnanie na trh práce.

Aj v tomto prípade však ide o zachovanie občianskeho princípu, t.j. uvedené rozšírenie práva na prístup k zamestnaniu platí všeobecne a nie je zamerané na žiadne špecifické skupiny uchádzačov o zamestnanie, ako sú napríklad znevýhodnení uchádzači o zamestnanie, príslušníci národnostných menšín alebo etnických skupín.

V roku 2007 bol na Ministerstve, práce sociálnych vecí a rodiny SR vypracovaný „Operačný program - zamestnanosť a sociálna inklúzia“, ako referenčný dokument na základe ktorého bude v programovacom období 2007 – 2013 poskytnutá podpora v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti, zvyšovania sociálnej inklúzie. Operačný program bol v októbri 2007 schválený Európskou komisiou. V rámci definovaných cieľov a opatrení boli navrhnuté aj také aktivity, ktoré majú zabezpečiť prevenciu proti diskriminácii na trhu práce a na podporu vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce. Osobitný dôraz sa bude klásť na marginalizované komunity, a to najmä na marginalizované rómske komunity. Podpora sa bude poskytovať z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu a z prostriedkov štátneho rozpočtu SR.

Pri aplikovaní nástrojov **podpory rozvoja bývania** pristupuje Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR k občanom SR na princípe rovnosti bez ohľadu na príslušnosť k národnostnej menšine, etnickému pôvodu, vierovyznaniu, politickej príslušnosti. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR týmto prístupom vytvára podmienky na dôsledné uplatňovanie princípov rovnakého zaobchádzania so všetkými občanmi SR bez ohľadu na príslušnosť k národnostným menšinám a etnickým skupinám a zároveň prispieva k zvýšeniu úrovne bývania spomínaných skupín obyvateľstva a taktiež aj k znižovaniu segregácie a separácie minoritných skupín na území Slovenska.

Článok 5

1. Strany sa zaväzujú podporovať podmienky, ktoré sú potrebné pre osoby patriace k národnostným menšinám na zachovanie a rozvíjanie ich kultúry, na zachovávanie základných prvkov ich identity, najmä ich náboženstva, jazyka, tradícií a kultúrneho dedičstva.

2. Bez ujmy na opatrenia prijímané v rámci svojej celkovej integračnej politiky strany sa zdržia politiky alebo postupov zameraných na asimiláciu osôb patriacich k národnostným menšinám proti ich vôli a budú tieto osoby chrániť pred akýmkoľvek postupom smerujúcim k takejto asimilácii.

Ústavnoprávny rámec práva občanov patriacich k národnostným menšinám na rozvíjanie vlastnej kultúry a zakladanie a udržiavanie vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií je daný čl. 34 Ústavy SR.

V nadväznosti na programové vyhlásenie vlády SR z roku 2006 je jedným zo zámerov vlády pripraviť zákon o financovaní kultúry ako výraz verejného záujmu na podpore kultúry v SR. Zákon ustanoví hlavné smery, druhy a zdroje financovania kultúrnych aktivít, ako aj mechanizmus rozdeľovania, kontroly a monitorovania účelnosti vynakladania verejných zdrojov. Zámerom zákona bude upraviť **aj financovanie rozvoja a šírenia kultúry národnostných menšín a etnických skupín**. Gestorom prípravy návrhu zákona o financovaní kultúry je Ministerstvo kultúry SR, ktoré má uvedenú úlohu zapracovanú aj do koncepčných úloh rezortu.

Ministerstvo kultúry SR rozvíja širokospektrálnu a efektívnu spoluprácu s organizáciami 12 národnostných menšín (maďarskej, rómskej, českej, rusínskej, ukrajinskej, chorvátskej, poľskej, moravskej, bulharskej, nemeckej, židovskej, ruskej), ktoré žijú v Slovenskej republike. Politická, organizačná a finančná podpora ich aktivít vo sfére zabezpečovania a rozvoja kultúr národnostných menšín a etnických skupín zaručuje aj slobodné používanie ich jazyka a rešpektovanie spoločných osobitostí a hodnôt.

Podporu **kultúry národnostných menšín, etnických skupín a znevýhodnených skupín obyvateľstva** zabezpečuje organizačný útvar Ministerstva kultúry SR pre oblasť kultúry príslušníkov národnostných menšín, sekcia menšinových a regionálnych kultúr, ktorá koordinuje samostatné **grantové programy - Kultúra národnostných menšín a Kultúra znevýhodnených skupín obyvateľstva**. Grantový program Kultúra národnostných menšín je zameraný na podporu a rozvoj kultúry národnostných menšín, na zachovanie ich identity a materinského jazyka. Reaguje na aktuálne zmeny, priority a kultúrne potreby jednotlivých národnostných menšín. Členovia odborných grantových komisií, ktoré tvoria príslušníci jednotlivých národnostných menšín, posudzujú grantové požiadavky zo zorného uhla rozvoja a skvalitnenia ich kultúrneho života. Grantový program slúži na podporu vydávania **periodickej a neperiodickej tlače** pre príslušníkov národnostných menšín a na podporu **rozvoja a prezentácie živej kultúry** národnostných menšín.

Nasledujúca tabuľka ponúka prehľad finančných prostriedkov vyčlenených v rámci Ministerstva kultúry SR na podporu menšinových kultúr v rokoch 2004 – 2008 prostredníctvom grantového programu :

Národnosť	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2008 v Eur
-----------	----------	----------	----------	----------	----------	-------------------

Bulharská	852 000	421 000	576 000	780 000	850 000	28 214,8310
Česká	3 794 800	3 361 000	4 555 000	4 450 000	4 922 000	163 380,4686
Chorvátska	1 050 000	1 000 000	1 468 000	1 450 000	1 550 000	51 450,5742
Maďarská	53 078 000	51 188 100	116 184 000	51 562 000	53 609 000	1 779 492,7969
Moravská	0	0	0	390 000	600 000	19 916,3513
Nemecká	2 201 500	2 250 000	3 120 000	3 007 000	3 500 000	116 178,7160
Poľská	995 000	1 000 000	1 250 000	1 550 000	1 650 000	54 769,9661
Rómska	8 232 000	7 870 000	16 385 000	11 482 000	15 030 000	498 904,6006
Rusínska	4 139 000	4 045 000	5 541 000	5 273 000	5 490 000	182 234,6146
Ruská	657 100	638 600	784 000	919 000	1 220 000	40 496,5810
Ukrajinská	2 738 000	2 736 000	3 564 000	3 430 000	4 082 000	135 497,5768
Židovská	1 486 000	1 500 000	2 075 000	1 850 000	1 900 000	63 068,4458
Kultúrna politika	776 600	3 990 300	4 430 000	1 607 000	6 239 000	207 096,8598
Celkovo / Sk	80 000 000	80 000 000	159 932 000	87 750 000	100 642 000	3 340 702,3833

Výška finančnej podpory pre rok 2008.....3 340 702 Eur – 100 642 000 Sk.

Výška finančnej podpory pre rok 2009..... 3 485 362 Eur – 105 mil. Sk.

Kultúru národnostných menšín podporuje Ministerstvo kultúry SR aj prostredníctvom podpory činnosti národnostných múzeí, ktoré pôsobia ako organická súčasť Slovenského národného múzea:

- Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave
- Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku v Bratislave
- Múzeum kultúry Čechov na Slovensku v Martine
- Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave
- Múzeum židovskej kultúry v Bratislave
- Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine
- Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku
- Múzeum rusínskej kultúry, bolo zriadené v roku 2008 v Prešove

Finančné prostriedky MK SR pridelené národnostným múzeám:

	2007	2008	2009
Schválený rozpočet	901 978.- Eur	1 070 703.- Eur	1 156 343.- Eur
Upravený rozpočet v priebehu roka	1 028 613.- Eur	1 959 713.- Eur	

Okrem toho existujú múzeá národnostných menšín pod správou vyšších územných celkov (financované z VÚC):

- Múzeum maďarskej kultúry a Podunajska v Komárne - oddelenie pre výskum kultúry maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku - VÚC Nitra;
- Oddelenie rómskej kultúry Gemersko-malohontského múzea v Rimavskej Sobote –

- VÚC Banská Bystrica;
- Oddelenie rómskej kultúry Vihorlatského múzea v Humennom – VÚC Prešov;
  - Žitnoostrovne múzeum v Dunajskej Strede - VÚC Trnava.

V Slovenskej republike pôsobia **4 národnostné divadlá:**

- dve maďarské (Divadlo Thália Szinház v Košiciach; Jókaiho divadlo v Komárne);
- jedno rusínsko – ukrajinské divadlo (Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove);
- jedno rómske divadlo (Divadlo Romathan v Košiciach).

Tieto divadlá sú v pôsobnosti vyšších územných celkov (Košický samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj a Nitriansky samosprávny kraj).

Ministerstvo kultúry SR výrazne podporuje tieto subjekty cez svoj grantový systém – program Kultúra národnostných menšín.

	2007	2008
Divadlo Thália v Košiciach	9 626.- Eur	7 967.- Eur
Jókaiho divadlo v Komárne	9 626.- Eur	7 303.- Eur
Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove	9 294.- Eur	13 278.- Eur
Divadlo Romathan v Košiciach	16 597.- Eur	12 614.- Eur

Ministerstvo kultúry SR podporuje ako jediný profesionálny národnostný umelecký súbor – **Maďarský umelecký súbor Mladé srdcia – Ifjú Szivek**, ktorého poslaním je rozvíjať a interpretovať tance, piesne, ľudovú hudbu a orchestrálne skladby, ako i vokálne a inštrumentálne diela klasického dedičstva európskej a svetovej hudobnej kultúry doma i v zahraničí, ktoré nadväzujú na tradície ľudového umenia občanov maďarskej národnosti žijúcich na území Slovenskej republiky.

Finančné prostriedky pridelené MK SR Maďarskému umeleckému súboru Ifjú Szivek - Mladé srdcia:

	2007	2008
MUS Mladé srdcia – Ifjú Szivek	223 993.- Eur	268 329.- Eur

Periodická a neperiodická tlač národnostných menšín a etnických skupín je v SR vydávaná a podporovaná prostredníctvom štátnych dotácií. Aj v roku 2007 a 2008 pokračovalo financovanie národnostnej periodickej tlače z podpory grantového programu MK SR, a to nasledovným spôsobom:

Národnosť	2007 počet podporených titulov	2008 počet podporených titulov
Bulharská	1	1
Česká	1	0
Chorvátska	1	1
Maďarská	25	33
Moravská	0	0
Nemecká	1	2
Poľska	1	1
Rómska	2	4
Rusínska	5	6
Ruská	1	1
Ukrajinská	3	3
Židovská	2	2

Podporené periodiká v roku 2008:

Maďarská národnostná menšina:

Alma Mater (štvrtročník); Atelier (4x ročne); Dunatáj (týždenník); Fórum (4x ročne); Gömörország (4x ročne); Irodalmi Szemle (mesačník); Jó Gazda (mesačník); Kalligram (mesačník); Kassai Figyelő (mesačník); Katedra (mesačník); Kulisszák (dvojmesačník); Literárny Dunatáj (mesačník); Szabad Újság (týždenník); Szörös Kő (dvojmesačník); Tábornok (mesačník); Tücsök (mesačník); Új Nő (mesačník); Új Szó (denník); Vasárnap (týždenník); Csallókös (týždenník); Csallókös (internet); Itthon (mesačník); Klikk in (mesačník); Ersekujvár és Vidéke (mesačník); Poszt (internet); Patonyföld (dvojmesačník); Virtuálna galéria ROVART (internet); netBarátnő (internet); Eruditio-Educatio (4x ročne); MÁK (4x ročne); Presstige (dvojmesačník); Partitura (3x ročne); Pedagógusforum (10x ročne); Csallókös (internet).

Rómska národnostná menšina:

Romano Nevo Lil (dvojmesačník);
Lulud'i (mesačník);
Rómska tlačová agentúra;
Romano Nevo Lil (internet).

Bulharská národnostná menšina:

Sanarodnik – Krajan (občasník).

Rusínska národnostná menšina:

InfoRusín (mesačník);
Narodny Novinky (týždenník);
Pozdravŕiňa Rusyniv (štvrtročník);
Rusín (dvojmesačník);
Rusalka (štvrtročník);
InfoRusín (internet);

Ukrajinská národnostná menšina:

Nové žyt'fa (dvojtyždenník);

Dukľa (dvojmesačník);

Veselka (mesačník).

Nemecká národnostná menšina:

Karpatenblatt (mesačník);

IKEJA news (internet).

Ruská národnostná menšina:

Vmeste (dvojmesačník).

Poľská národnostná menšina:

Monitor Polonijny (mesačník).

Chorvátska národnostná menšina:

Hrvatska Rosa (štvrt'ročník).

Židovská národnostná menšina:

Acta Judaica Slovaca (občasník);

Stetl (dvojmesačník).

Najvýznamnejšie vydavateľstvá; spoločnosti; výskumné centrá maďarskej národnostnej menšiny:

- Fórum inštitút pre výskum menšín v Šamoríne;
- Csemadok;
- Osvetový inštitút Csemadok;
- Spoločnosť maďarských spisovateľov;
- Kolégium Selyeho;
- Zväz maďarských študentov JUGYIK Nitra;
- Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre;
- Spoločnosť maďarských výtvarných umelcov na Slovensku;
- Spoločnosť Maďarskej mládeže;
- Vydavateľstvo Madach;
- Vydavateľstvo Kalligram;
- Vydavateľstvo Lilium Aurum;
- Vydavateľstvo NAP.

Kultúra národnostných menšín v SR je podporovaná aj prostredníctvom územnej samosprávy.

Na základe štatistických zisťovaní, prostredníctvom ročného výkazu o kultúre národnostných menšín a kultúre znevýhodnených skupín obyvateľstva **za rok 2007 - KULT 2 – 01**, regionálna samospráva (VÚC) vynaložila zo svojho rozpočtu na podporu kultúrnych aktivít národnostných menšín **2 758 149.- Eur**, miestna samospráva (obce) **354 113.- Eur**.

Prostredníctvom grantov (mimo grantového systému MK SR) a domácich sponzorov boli tieto aktivity podporené sumou **495 286.- Eur**.

Vydavateľské subjekty v oblasti národnostných menšín boli podporené prostredníctvom regionálnej samosprávy (VÚC) sumou **2 324.- Eur** a miestnej samosprávy (obce) sumou **13 344.- Eur**. Prostredníctvom grantov (mimo grantového systému Ministerstva kultúry SR) a domácich sponzorov boli tieto aktivity podporené sumou **146 684.- Eur**.

Štatistické zisťovanie prostredníctvom ročného výkazu o kultúre národnostných menšín za rok 2008 je v súčasnosti v štádiu spracovávania štatistickými subjektmi.

Poradným orgánom podpredsedu vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny je **Komisia pre podporu kultúry národnostných menšín a etnických skupín**. Komisia v súlade s príslušnými výnosmi Úradu vlády SR posudzuje poskytnutie dotácie na financovanie edičnej činnosti, aktivít divadiel a ľudovomeleckých súborov, aktivít kultúrnych a cirkevných inštitúcií, záujmovej činnosti, športových a kultúrnych aktivít a vzdelávacích projektov príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín.

Poradným orgánom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity je **Grantová komisia na sociálne a kultúrne potreby rómskej komunity a na riešenie problémov rómskej komunity**. Komisia v súlade s príslušnými výnosmi Úradu vlády SR posudzuje žiadosti o dotáciu a projekty na sociálne a kultúrne potreby rómskej komunity a na riešenie problémov rómskej komunity.

Zmiešaná komisia pre otázky kultúry a tlače

Zmiešaná komisia Slovenskej republiky a Maďarskej republiky pre otázky kultúry a tlače (ďalej len "zmiešaná komisia") vznikla na základe Protokolu medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Maďarskej republiky o vytvorení mechanizmu slúžiaceho napomáhaniu plnenia Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou (ďalej len "Zmluva") podpísanej 19. marca 1995 v Paríži (ďalej len "Protokol"), podpísaného 24. novembra 1998 v Bratislave.

Zmiešaná komisia sa schádza dvakrát ročne striedavo v Bratislave a Budapešti. Za priebeh jednotlivých zasadnutí sú organizačne zodpovedné Ministerstvo kultúry SR a Ministerstvo kultúrneho dedičstva Maďarskej republiky. Predsedu slovenskej časti komisie menuje minister kultúry SR a jej členmi sú predstavitelia rezortu a prizvaní experti.

Pokiaľ ide o právnu úpravu používania jazykov, v platnosti zostal **čl. 34 Ústavy SR**, ako aj **zákon č. 184/1999 Z. z o používaní jazykov národnostných menšín**.

Používanie jazykov príslušníkov národnostných menšín upravujú aj nasledovné osobitné zákony:

- zákon č. 301/2005 Z. z. o trestnom konaní súdnom (**Trestný poriadok**) v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 99/1963 Zb. **Občiansky súdny poriadok** v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (**tlačový zákon**);

- zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (**školský zákon**) a o zmene a doplnení niektorých zákonov;
- zákon č. 16/2004 Z. z. o **Slovenskej televízii** v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 619/2003 Z. z. o **Slovenskom rozhlase** v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 191/1994 Z. z. o **označovaní obcí v jazyku národnostných menšín**.

V marci 2009 schválila vláda SR návrh novely zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky, ktorý v určitých oblastiach rozširuje aj možnosť používania iných jazykov (vrátane jazykov národnostných menšín) popri štátnom jazyku. **Novela zákona o štátnom jazyku** plne rešpektuje platný právny stav v oblasti uplatňovania jazykových práv príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike. Rovnako ako súčasný platný zákon o štátnom jazyku ani novela tohto zákona nezužuje práva príslušníkov menšín garantované príslušnými právnymi predpismi a nijakým spôsobom do nich nezasahuje. Práve naopak: **navrhovanou úpravou sa rozširuje oblasť práv príslušníkov národnostných menšín, pretože sa zavádzajú niektoré nové zákonné práva z ekonomickej a sociálnej oblasti, ktoré od prijatia Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov v roku 2001 neboli doteraz do zákonov SR zavedené.** Znamená to, že v súvislosti so zjednocovaním právnej úpravy v tejto oblasti sú isté zmeny navrhované v prospech príslušníkov národnostných menšín.

Článok 6

1. *Strany budú podporovať ducha tolerancie a medzikultúrny dialóg a prijímať účinné opatrenia na podporu vzájomného rešpektovania a porozumenia a spolupráce medzi všetkými osobami žijúcimi na ich území, bez ohľadu na ich etnickú, kultúrnu, jazykovú alebo náboženskú identitu, obzvlášť v oblasti vzdelávania, kultúry a médií.*
2. *Strany sa zaväzujú prijať primerané opatrenia na ochranu osôb, ktoré by mohli byť predmetom hrozby alebo aktu diskriminácie, nepriateľstva alebo násilia ako dôsledku ich etnickej, kultúrnej, jazykovej alebo náboženskej identity.*

Vláda SR vo svojom Programovom vyhlásení z roku 2006 deklarovala, že bude skvalitňovať podmienky **národnostného školstva, najmä vo výučbe v materinskom jazyku všetkých národnostných menšín v rámci Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.** Výučba v jazyku **národnostnej menšiny** však nemôže ísť na úkor kvality výučby štátneho slovenského jazyka.

Národná rada SR prijala dňa 22. mája 2008 zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (**školský zákon**) a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako základný predpoklad obsahovej reformy v školstve. Školský zákon nadobudol účinnosť 1. septembra 2008. Podrobnejšia analýza jednotlivých ustanovení školského zákona je uvedená v informácii o aplikácii čl. 14 rámcového dohovoru a v prílohe správy. V súlade so **školským zákonom** je jedným zo základných princípov výchovy a vzdelávania aj zákaz poskytovania alebo sprístupňovania informácií alebo zneužívania informačných prostriedkov, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti alebo k podnecovaniu k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti alebo k ďalším formám intolrancie.

Multikultúrna výchova je zaradená v Štátnom vzdelávacom programe ako prierezová téma.

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky v roku 2005 schválilo **Národný plán výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014**. Ľudsko-právna problematika vrátane multikultúrnej výchovy a výchovy proti predsudkom je súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu. Výchova k ľudským právam sa na základných a stredných školách v Slovenskej republike realizuje predovšetkým vo všeobecnovzdelávacích predmetoch (napr. občianska výchova, etická výchova, náuka o spoločnosti). Ako dobrý príklad uvádzame, že v Slovenskej republike sa od roku 1997 uskutočňuje pre žiakov stredných škôl Olympiáda ľudských práv. V poslednom období je zameraná aj na problematiku diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných prejavov intolerancie. V marci 2009 sa uskutočnil už 11. ročník a hlavnou témou bola „Ochrana detí pred telesnými trestami“.

V záujme zabezpečenia interkultúrneho dialógu a riešenia výchovno-vzdelávacieho procesu národnostných menšín zriadil v roku 2006 minister školstva svoj poradný orgán - Radu pre národnostné školstvo a od roku 2005 funguje Rada expertov Ministerstva školstva Slovenskej republiky pre výchovu a vzdelávanie Rómov.

V Slovenskej republike je tiež zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny, ktorá je poradným a koordinačným orgánom vlády Slovenskej republiky pre oblasť národnostnej politiky.

Systematickým nástrojom vlády SR v oblasti prevencie a redukcie negatívnych javov v spoločnosti akými sú rasizmus, xenofóbia, intolerancia a diskriminácia je **Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie**. Tento programový dokument je pravidelne spracovávaný od roku 2000. Od roku 2006 sa pripravuje v trojročných cykloch, no napriek tomu je každoročne aktualizovaný, a to na základe potreby prijímať operatívne opatrenia na riešenie najpálčivejších spoločenských problémov v tejto oblasti.

Ministerstvo kultúry SR zabezpečuje úlohy vyplývajúce rezortu kultúry z Akčného plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie najmä realizáciou aktivít zameraných na **zvýšenie tolerancie verejnosti k menšinovej kultúre a aktivít zameraných na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie** prostredníctvom viacerých kultúrnych inštitúcií. Podujatia takéhoto charakteru prispievajú k **rozvoju a poznaniu rozmanitosti kultúr jednotlivých národnostných menšín a tým k prehĺbovaniu tolerancie, k vytváraniu multikultúrneho prostredia, ako aj k podpore procesu inklúzie do väčšinovej spoločnosti**.

Ministerstvo kultúry SR podporuje každoročne projekty prezentácie národnostnej kultúry smerom k majorite s cieľom podporovať multikulturalizmus a zlepšovať podmienky pre dostupnosť menšinovej kultúry (Festivaly menšinových kultúr - prezentujúce kultúru národnostných menšín, ako aj kultúru znevýhodnených skupín obyvateľstva).

Ministerstvo kultúry SR podporuje prístup ku kultúrnym hodnotám v marginalizovaných rómskych komunitách. K zlepšeniu situácie v oblasti kultúry pre marginalizované rómske komunity prispieva aj nový projekt **Rómska misia**, ktorý sa realizuje od roku 2007 a smeruje k podpore misijnej práce s deťmi žijúcimi v marginalizovaných komunitách. Cieľom projektu je prispievať k tvorbe hodnotového systému detí a mládeže a tým aj k zmene životných podmienok smerom k dôstojnému prežívaniu ľudského života, znižovať riziká

sociálneho vylúčenia a tiež posilniť mechanizmy vedúce k odstráneniu bariér a posilneniu integračného procesu, ako aj procesu sociálnej inklúzie v SR.

Medzi aktivity Ministerstva kultúry SR prispievajúce **k odstráneniu rasovej diskriminácie** a ochrane kultúrnych práv príslušníkov rómskej národnostnej menšiny patria aktivity ako Rómsky holokaust - Projekt Ma bisteren – Nezabudneme. MK SR sa od roku 2005 podieľalo na sprístupňovaní a odkrývaní závažnej spoločensko-politickej témy rómskeho holokaustu prostredníctvom prípravy a realizácie viacrozmerneho projektu Ma bisteren - Nezabudneme. Podstata projektu spočívala v realizácii pamätných tabúl venovaných rómskemu holokaustu na území Slovenska v miestach, kde sa uskutočnili vojnové perzekúcie Rómov.

V rámci úspešného zavŕšenia rekodifikácie trestného práva v Slovenskej republike boli prijaté nové trestné kódexy účinné od 1. januára 2006, t. j. **zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov** (ďalej len „TZ“) a **zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov** (ďalej len „TP“). V nadväznosti na jednotlivé ustanovenia Ústavy SR ustanovuje TZ tresty za konania, ktorými dochádza k porušeniu ľudských práv a základných slobôd na základe diskriminácie z dôvodu rasy a ďalších dôvodov.

V rámci všeobecnej časti TZ sa definuje tzv. osobitný motív (§ 140 TZ), ktorý predstavuje kvalifikovanú skutkovú podstatu umožňujúcu uložiť vyšší trest v porovnaní so základnou skutkovou podstatou. Osobitným motívom sa rozumie spáchanie trestného činu na objednávku, z pomsty, v úmysle zakryť alebo uľahčiť iný trestný čin, z národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisti alebo nenávisti z dôvodu farby pleti, alebo so sexuálnym motívom. Spáchanie trestného činu z národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisti alebo nenávisti z dôvodu farby pleti prichádza do úvahy najčastejšie pri typicky rasovo motivovaných trestných činoch, t. j. trestných činoch proti životu a zdraviu (úkladná vražda, vražda, zabitie, účasť na samovražde, nedovolené odoberanie orgánov, tkanív a buniek a nezákonná sterilizácia, ublíženie na zdraví, ohrozovanie zdravia nepovolenými liečivami, zdravotníckymi pomôckami a potrebami), trestných činov proti slobode (obchodovanie s ľuďmi, pozbavenie osobnej slobody, obmedzovanie osobnej slobody, obmedzovanie slobody pobytu, branie rukojemníka, vydieračský únos, zavlčenie do cudziny, lúpež, vydieranie, hrubý nátlak, obmedzovanie slobody vyznania, porušovanie domovej slobody, porušovanie tajomstva prepravovaných správ), trestných činov proti ľudskej dôstojnosti (znásilnenie, sexuálne násilie, sexuálne zneužívanie, týranie blízkej a zverenej osoby, únos). K spáchaniu trestného činu z osobitného motívu vrátane národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisti alebo nenávisti z dôvodu farby pleti podľa platného TZ môže však dôjsť aj v prípade menej častých, resp. nie typicky rasovo motivovaných trestných činov, vždy v prípade ak sa v kvalifikovaných skutkových podstatách príslušných trestných činov uvádza tzv. osobitný motív.

V rámci novej systematiky TZ bola väčšina doterajších skutkových podstát typicky rasovo motivovaných trestných činov upravených v Trestnom zákone č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov platnom do 1. januára 2006 (§ 196 ods. 2 – násilie proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi, § 198 – hanobenie národa, rasy presvedčenia, § 198a – podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti) zaradená do dvanástej hlavy osobitnej časti (s výnimkou trestného činu v § 359 „násilie proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi“ zaradeného do deviatej hlavy osobitnej časti medzi trestné činy proti iným právam a slobodám), ktorá ustanovuje trestné činy proti mieru, proti ľudskosti a trestné činy vojnové a implementuje predovšetkým pravidlá medzinárodného humanitárneho práva. Podpora a propagácia skupín smerujúcich k potlačeniu základných práv a slobôd (§ 421-422 TZ), hanobenie národa, rasy a presvedčenia (§ 423) a podnecovanie k národnostnej, rasovej

a etnickej nenávisti sú tak vyhlásené a považované za trestné činy proti ľudskosti. V prípade tzv. kvalifikovaných skutkových podstat TZ ustanovuje prísnejšie trestnoprávne postihy (pri spáchaní uvedených trestných činov ide o spáchanie trestného činu verejne, závažnejším spôsobom konania, alebo za krízovej situácie). V rámci skutkových podstat trestných činov proti ľudskosti upravených v dvanástej hlave osobitnej časti TZ má osobitné postavenie trestný čin podľa § 420 (mučenie a iné neľudské alebo kruté zaobchádzanie), ktorý môže byť spáchaný aj z osobitného motívu, t. j. okrem iného aj z národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisti alebo nenávisti z dôvodu farby pleti.

TZ týmto nadväzuje na predchádzajúcu právnu úpravu a podrobne implementuje medzinárodné záväzky Slovenskej republiky predovšetkým záväzok vyhlásiť rasovo motivované činy za trestné podľa zákona, vyhlásiť za nezákonné organizácie a akúkoľvek inú propagandistickú činnosť podporujúcu a povzbudzujúcu rasovú diskrimináciu, ako aj vyhlásiť účasť v takých organizáciách za nezákonnú. Takisto sa v nej uvádzajú existujúce záväzky štátu nedovoliť celoštátnym ani miestnym verejným orgánom alebo inštitúciám podporovať alebo podnecovať rasovú diskrimináciu.

TZ umožňuje stíhať a trestať aj šírenie informácií podnecujúcich k nenávisti k niektorej rase, národu alebo etnickej skupine alebo ich hanobenie prostredníctvom Internetu (porovnaj § 89 zrušeného Trestného zákona). Podľa § 122 ods. 2 trestný čin je spáchaný verejne, ak je spáchaný obsahom písomnosti alebo rozširovaním spisu, filmom, rozhlasom, televíziou, použitím počítačovej siete alebo iným obdobne účinným spôsobom alebo pred viac ako dvoma súčasne prítomnými osobami. V tejto súvislosti treba uviesť, že Slovenská republika ratifikovala 8. januára 2008 Dohovor o počítačovej kriminalite z 23. novembra 2001 prijatý Radou Európy a taktiež sa pripravuje na podpis dodatkového protokolu k Dohovoru o počítačovej kriminalite pod názvom Dodatokový protokol o kriminalizácii činov rasistickej a xenofóbnej povahy spáchaných prostredníctvom počítačových systémov z 28. januára 2003.

V TZ sa naďalej uplatňuje kritérium, na základe ktorého napadnutá osoba nemusí byť príslušníkom inej rasy. Na základe tejto zmeny sa môžu postihovať aj útoky s rasovým motívom na osoby rovnakej rasy (napr. blízka osoba ako páchatel'). Reaguje sa tým aj na potrebu ochrany ľudí, ktorí by sa pre svoju protirasistickú angažovanosť mohli stať tiež potencionálnymi obeťami takýchto útokov.

V porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou TZ rozširuje skutkovú podstatu trestného činu podpory a propagácie hnutí smerujúcich k potlačeniu práv a slobôd tak, že sa vytvorila možnosť trestne postihovať nielen konanie spočívajúce vo verejnom prejavovaní sympatií k fašizmu a iným hnutiam preukázateľne smerujúcim k potlačeniu práv a slobôd občanov vrátane ich verejného spochybňovania, popierania, schvaľovania alebo ich ospravedlňovania, ale tiež trestné postihovanie spochybňovania, popierania, schvaľovania alebo ospravedlňovania holokaustu.

TZ tiež recipoval trestný čin nazvaný „zločin proti ľudskosti“ (§ 259b zrušeného Trestného zákona), ako trestný čin nazvaný „neľudskosť“ (§ 425), ktorého skutková podstata je definovaná zhodne so znením článku 7 Štatútu Medzinárodného trestného súdu (oznámenie č. 332/2002 Z. z.). Tento trestný čin bol zavedený do zrušeného Trestného zákona č. 140/1961 Zb. ešte zákonom č. 421/2002 Z. z. účinným od 1. septembra 2002. Obdobne boli do TZ recipované príslušné ustanovenia zrušeného Trestného zákona najmä do § 88, ktorý ustanovuje popri nepremlčateľnosti zločinu genocídy aj nepremlčateľnosť zločinov proti ľudskosti vrátane vyššie uvedených rasovo motivovaných trestných činov upravených v dvanástej hlave osobitnej časti TZ. Je to v súlade s medzinárodnými zmluvami záväznými

pre Slovenskú republiku, najmä Dohovorom o zabránení a trestaní zločinu genocídia (vyhláška č. 32/1955 Zb.) a Dohovorom o nepremlčateľnosti vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti (vyhláška č. 53/1974 Zb.)

V kvalifikovaných skutkových podstatách pri spáchaní trestného činu na tzv. chránenej osobe a z národnostnej, etnickej alebo rasovej nenávisti alebo nenávisti z dôvodu farby pleti alebo iného osobitného motívu (vid'. § 140 TZ) alebo závažnejším spôsobom konania došlo k celkovému zvýšeniu trestných sadzieb. Zvýšenými trestnými sadzbami sa postihujú aj ťažšie následky tohto trestného činu vrátane spáchania takých činov ako člen nebezpečného zoskupenia, t. j. zločineckej skupiny alebo teroristickej skupiny.

Nadalej ostávajú v platnosti zásady týkajúce sa aj otázok stíhania a trestania rasovo motivovaných trestných činov a boja proti rasovej diskriminácii všeobecne prostredníctvom právnej úpravy, ktorá prísnejšie postihuje páchatel'ov a zároveň chráni obe domáceho násilia, najmä zásada, že pri vyšetrovaní trestných činov medzi blízkymi osobami nie je potrebný súhlas poškodeného na trestné stíhanie. Rovnako platí zásada, že ak sa páchatel' dopustí trestného činu násilia proti jednotlivcovi, vydierania, znásilnenia, sexuálneho násilia alebo sexuálneho zneužívania voči blízkej a zverenej osobe, stihne ho prísnejší trest ako keby tento čin spáchal voči cudzej osobe. Zvýšili sa tiež trestné sadzby za spáchanie týchto trestných činov.

Informácie z praxe

V ďalšom texte sa uvádzajú oficiálne štatistické údaje Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky o počte osôb odsúdených za rasovo motivované trestné činy spáchané na území Slovenskej republiky v rokoch 2003 – 2007.

Počet osôb odsúdených za rasovo motivované trestné činy v rokoch 2003 - 2007

§ Trestného zákona	Počet právoplatne odsúdených osôb v rokoch						
	2003	2004	2005	2006		2007	
STZ (NTZ)				STZ	NTZ	STZ	NTZ
§ 196 (§ 359)	67	68	39	34	11	14	25
§ 198 (§ 423)	4	1	2	2	0	1	1
§ 198a (§ 424)	2	1	1	1	0	0	1
§ 202 (§ 364)	1	1	1	1	0	1	2
§ 219, ods. 2, písm. f (§144, ods. 2, písm. e + § 145 ods. 2, písm. d)	0	5	0	2	0	1	0
§ 221, ods. 2, písm. b (§ 156, ods. 2, písm. b)	1	0	2	3	0	2	7
§ 222, ods. 2, písm. b (§ 155, ods. 2, písm. c)	0	0	0	0	0	0	2
§ 232 (§ 182, ods. 2, písm. a)	1	0	2	0	0	4	0
§ 238 (§ 194, ods. 2, písm. d)	0	0	0	0	0	0	0
§ 259 (§ 418)	0	0	0	0	0	0	0
§ 259b (§ 425)	0	0	0	0	0	0	0
§ 260 (§ 421)	5	7	8	6	0	6	1
§ 231 (§ 183, ods. 2, písm. b)	45	43	59	46	1	56	6
§ 263a (§ 432)	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	126	126	114	95	12	85	45

Dňa 4. decembra 2003 bol prijatý Národnou radou Slovenskej republiky **zákon č. 548/2003 Z. z. o Justičnej akadémii**, podľa ktorého **Justičná akadémia začala svoju činnosť 1. 9. 2004**. Justičná akadémia je nezávislá vzdelávacia inštitúcia s celoštátnou pôsobnosťou ktorá zabezpečuje, organizuje a vykonáva vzdelávanie sudcov, prokurátorov a súdnych úradníkov. Bola zriadená zákonom číslo 548/2003 Z. z. ako samostatná právnická osoba, ktorá je rozpočtovou organizáciou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a hospodári s prostriedkami účelovo určenými v štátnom rozpočte na vzdelávanie sudcov, prokurátorov a súdnych úradníkov. Justičná akadémia zabezpečuje, organizuje a vykonáva vzdelávanie sudcov, prokurátorov, právnych čakatel'ov prokuratúry, justičných čakatel'ov a súdnych úradníkov. Súdnymi úradníkmi sú podľa zákona o súdnych úradníkoch vyšší súdni úradníci, pomáhajú sudcovi na súde, po 3 rokoch praxe a veku 30 rokov môžu vykonať odbornú skúšku a stať sa sudcami, probační a mediační úradníci, súdni tajomníci. Okrem toho akadémia overuje vedomosti a odborné predpoklady justičných čakatel'ov a čakatel'ov prokuratúry potrebné na výkon ich funkcie sudcu alebo prokurátora vykonaním odbornej justičnej skúšky. Justičná akadémia v zmysle zákona spravuje aj databázu súdnych spisov pre výberové konania a justičné skúšky. Akadémia zabezpečuje vzdelávanie prostredníctvom svojich zamestnancov a pedagogického zboru podľa schváleného ročného akademického plánu. Pedagogický zbor má stálych a externých členov. V súčasnosti sú 3 stáli členovia – sudcovia a prokurátori. Externými členmi sú lektori akadémie, ktorými sú najmä sudcovia a prokurátori s najmenej 5 ročnou praxou. V súčasnosti má akadémia 108 členný lektorský zbor a zamestnáva 23 zamestnancov. V rámci medzinárodných aktivít je Justičná akadémia členom medzinárodných združení justičných škôl a to Lisabonskej siete v rámci Rady Európy, EJTN v rámci Európskej únie a spolupracuje s Národným vzdelávacím centrom pre sudcov a prokurátorov Poľska a Európskou akadémiou práva v Trieri.

Justičná akadémia v rokoch 2006 – 2007 realizovala semináre a prednášky zamerané predovšetkým na aktuálnu problematiku ochrany ľudských práv, azylové právo, rasovo motivovanú trestnú činnosť a problematiku diskriminácie v širšom kontexte pri prednáškach z oblasti psychológie.

V rámci akademického plánu na rok 2006 sa konali v Inštitúte vzdelávania Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v Omšeni viaceré semináre a konferencie, ktoré sa dotýkajú predmetnej problematiky (15. - 16. februára 2006 „Konferencia o obetiach trestných činov“, 27.- 29. septembra 2006 „Konferencia o ľudských právach“, 13. -14. novembra 2006 „Ochrana ľudských práv a psychologické aspekty práce sudcu“).

V rámci systematického vzdelávania v oblasti ľudských práv bolo v súčinnosti s kanceláriou zástupcu pred Európskym súdom pre ľudské práva zorganizovaných 6 seminárov venovaných témam trestného a netrestného úseku (7. – 8. februára 2006, 9. – 10. februára 2006, 3. – 4. apríla 2006, 5. – 6. apríla 2006, 29. – 30. mája 2006, 31. mája – 1. júna 2006).

V dňoch 27. – 28. marca 2006 sa konal seminár na tému „Diskriminácia: právne a psychologické aspekty“, ktorý bol zopakovaný dňa 25. – 26. septembra 2006.

Akadémia ponúka ročne v priemere 100 vzdelávacích aktivít ako seminárov, workshopov a konferencií. Akadémia zabezpečuje vzdelávanie prostredníctvom svojich zamestnancov a pedagogického zboru podľa schváleného ročného akademického plánu, v ktorom nechýba ani problematika rasovo a xenofóbne motivovaných trestných činov. Napr. v dňoch 29.11.-30. 11. 2007 sa konal odborný seminár „Odhaľovanie a realizácia trestných činov proti ľudskosti so zameraním na xenofóbiu a rasizmus“ určený sudcom a prokurátorom.

V súvislosti s opatreniami prijatými v oblasti výchovy, kultúry a informácií smerujúcim k ochrane práv osôb patriacich k národnostným menšinám a v rámci boja proti predsudkom vedúcim rasovej diskriminácii **Zbor väzenskej a justičnej stráže** (ďalej len „zbor“) zabezpečoval systematické vzdelávanie príslušníkov zboru v oblasti ľudských práv so zreteľom na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a ostatným prejavom intolerancie prostredníctvom odborného vzdelávania príslušníkov zboru v Inštitúte vzdelávania zboru. Všetci príslušníci zboru sú oboznamovaní s príslušnými základnými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami v súlade s novou Konceptiou príslušníkov zboru a zamestnancov zboru na roky 2004 - 2015, ktorá je verejne prístupná na internetovej stránke zboru. V uvedenej Konceptii vzdelávania príslušníkov zboru a zamestnancov zboru na roky 2004 - 2015 sa predmetná problematika vyučuje v predmete Základy práva. V základnom odbornom vzdelávaní sa jej venuje 5 hodín, z toho 3 hodiny sú venované problematike rómskeho etnika. Špecializované odborné vzdelávanie ďalej rozširuje túto problematiku o 2 hodiny v predmete „Väzenské systémy a väzenské organizácie“.

Problematike predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a ostatným prejavom intolerancie venuje pozornosť hlavne odbor výkonu väzby a výkonu trestu Generálneho riaditeľstva ZVJS, ktorý v spolupráci s občianskymi združeniami a nadáciami pripravil v minulosti „Víkendový vzdelávací program pre príslušníkov zboru“, ktorého súčasťou bola aj problematika predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a ostatným prejavom intolerancie v podmienkach väznenstva a plánuje v podobných aktivitách pokračovať prípravou výcvikových kurzov pre lektorov v oblasti ľudských práv.

Článok 7

Strany zabezpečia rešpektovanie práva každej osoby patriacej k národnostnej menšine na slobodu pokojného zhromažďovania, slobodu združovania, slobodu prejavu a slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.

Ústava SR zabezpečuje právny rámec ochrany slobody pokojného zhromažďovania, slobody združovania, slobody prejavu a slobody myslenia, svedomia a náboženstva pre každého bez ohľadu na príslušnosť k národnostnej menšine. Čl. 29 Ústavy SR zakotvuje slobodu združovania, čl. 28 Ústavy SR slobodu zhromažďovania, čl. 26 Ústavy SR slobodu prejavu a čl. 24 slobodu myslenia, svedomia a náboženstva.

Okrem ústavnoprávneho rámca upravuje túto oblasť práv a slobôd aj Listina základných práv a slobôd (ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd), ako aj ostatné všeobecne záväzné právne predpisy, ktoré obsahujú detailnejšie ustanovenia výkonu týchto práv a slobôd. Nadalej ostáva v platnosti **zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov** v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje oblasť združovania vychádzajúc z premisy, že táto sloboda patrí každému, pričom jej výkon nepodlieha povoleniu zo strany štátneho orgánu.

Keďže zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov sa nevzťahuje na združovanie v politických stranách a hnutiach, **zákon č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach**, ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. 6. 2005, upravuje túto špecifickú oblasť. Tento zákon ustanovuje podmienky vzniku politickej strany a

politického hnutia, register strán, podmienky zániku strany, práva a povinnosti strany, hospodárenie a financovanie strany a sankcie za nesplnenie povinností.

V zmysle § 34 ods. 3 a 4 zákona č. 85/2005 Z. z.:

„(3) Strany zaregistrované podľa doterajších predpisov sú **povinné najneskôr do 30. septembra 2005 doručiť ministerstvu**

a) vyhlásenie o adrese sídla strany podpísané štatutárnym orgánom alebo všetkými členmi štatutárneho orgánu,

b) vyhlásenie s uvedením údajov o mene, priezvisku, rodnom čísle a adrese trvalého pobytu osoby, ktorá je štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, o spôsobe, akým štatutárny orgán koná v mene strany; vyhlásenie musí byť podpísané štatutárnym orgánom alebo všetkými členmi štatutárneho orgánu; pravosť podpisov musí byť osvedčená.“

„(4) **Stranu, ktorá si nesplní povinnosť podľa odseku 3, ministerstvo zapíše v registri strán s dodatkom "v likvidácii" k 1. októbru 2005 a strana bude môcť vykonávať iba pôsobnosť súvisiacu so zrušením strany.** Strana je povinná do 15. októbra 2006 vymenovať likvidátora a oznámiť ministerstvu jeho meno, priezvisko, rodné číslo a adresu trvalého pobytu. Ak strana do 15. októbra 2006 neoznámí ministerstvu likvidátora, ministerstvo zapíše ako likvidátora štatutárny orgán strany, a ak strana nemá zvolený štatutárny orgán, ministerstvo zapíše ako likvidátora splnomocnenca.“

Povinnosť registrácie si nesplnilo viacero strán a hnutí, a preto z uvedeného dôvodu v súčasnosti pôsobia na Slovensku okrem iných politických strán a hnutí - 2 politické strany, v ktorých sa združujú občania Slovenskej republiky, hlásiaci sa k jednotlivým národnostným menšinám:

- **Strana maďarskej koalície - Magyar Koalíció Pártja;**
- **Rómska iniciatíva Slovenska (RIS).**

Nadalej ostáva v platnosti **zákon č. 84/1990 Zb. o zhromažďovanom práve** v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje bližšie vykonávanie slobody zhromažďovania, vychádzajúc z ústavného princípu, že na zhromaždenie sa nepožaduje predchádzajúce povolenie štátneho orgánu. S účinnosťou od 1. novembra 2007 došlo zákonom č. 468/2007 Z. z. k zmene a doplneniu uvedeného zákona. Zmeny a doplnenia sa dotýkali predovšetkým povinnosti zvolávateľa ohlásiť zmenu v ohlásenom alebo zrušenom zhromaždení obci, ďalej povinnosti obce zakázať oznámené zhromaždenie, ak by účel zhromaždenia smeroval k výzve porušovať Ústavu SR, ústavné zákony, zákony a medzinárodné zmluvy, ktorými je SR viazaná a ktoré majú prednosť pred zákonmi SR. V súlade s § 11 sa uložila obci povinnosť v prípade zákazu zhromaždenia vyvesiť písomné rozhodnutie o tom na svojej úradnej tabuli, pričom vyvesenie na úradnej tabuli má účinky doručenia. V prípade, že obec si túto povinnosť nesplní, zvolávateľ môže zhromaždenie zvolať. Aj v prípade vyvesenia rozhodnutia na úradnej tabuli však zvolávateľ má naďalej právo podať opravný prostriedok proti takémuto rozhodnutiu na súde. Novelou sa zároveň rozšíril okruh priestupkov proti zhromažďovaciemu právu, kde patrí aj neoprávnené a úmyselné zabránenie inému vo výkone zhromažďovacieho práva.

Článok 8

Strany sa zaväzujú uznať, že každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo hlásiť sa k svojmu náboženstvu alebo k viere a zakladať náboženské inštitúcie, organizácie a združenia.

Pri sčítaní ľudu, domov a bytov v máji 2001 deklarovalo svoju príslušnosť k cirkvám a náboženským spoločnostiam registrovaným v SR celkovo 84 % obyvateľov štátu. Cirkvi a náboženské spoločnosti patria v prieskumoch dôveryhodnosti k inštitúciám so stabilnou a pretrvávajúcou vysokou dôveryhodnosťou. Cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou sa rozumie dobrovoľné združenie osôb rovnakej náboženskej viery v organizácii utvorenej podľa príslušnosti k náboženskej viere na základe vnútorných predpisov príslušníkov cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.

V tejto súvislosti má SR schválený pomerne široký koncept právnych predpisov definujúcich postavenie a pôsobenie registrovaných cirkví a náboženských spoločností. Tieto predpisy sú v súlade s medzinárodnými záväzkami SR. Súčasné konfesné právo rešpektuje a garantuje ústavný záväzok slobody myslenia, svedomia a náboženského vyznania či viery. Štát vo vzťahu k registrovaným cirkvám vychádza z uznania ich spoločenského a právneho postavenia ako právnych subjektov "sui generis", pričom má k nim špecifický prístup a spolupracuje s nimi na zásadách partnerskej spolupráce. Legislatíva SR zaručuje rovnaké postavenie všetkých cirkví a náboženských spoločností pred zákonom.

Ústavnoprávny rámec článku 8 tvorí predovšetkým **Ústava SR** a to konkrétne čl. 29 (zakotvuje slobodu združovania), čl. 24 (upravuje slobodu myslenia, svedomia a náboženstva) a čl. 34 (osobitne zakotvuje právo občanov patriacich k národnostným menšinám združovať sa v národnostných združeniach). Uvedené slobody sú rovnako zakotvené v **Listine základných práv a slobôd** (ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd) a v **zákone č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov**, vychádzajúc z premisy, že tieto slobody patria každému, tzn. bez ohľadu na jeho príslušnosť k národnostnej menšine.

Národná rada SR prijala **zákon č. 201/2007 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení zákona č. 394/2000 Z. z.. Na základe novely, ktorá nadobudla účinnosť 1. mája 2007, Ministerstvo kultúry SR vystupuje ako registrujúci orgán, teda registruje cirkvi a náboženské spoločnosti. Návrh na registráciu náboženských spoločností alebo cirkví možno podať, ak sa k náboženskej spoločnosti alebo cirkvi hlási aspoň 20 000 plnoletých členov, ktorí majú trvalý pobyt na území SR a sú občanmi SR, t z. bez ohľadu na ich príslušnosť k národnostnej menšine.

Zásadné otázky vzťahu štátu a cirkví upravuje zákon č. 308/1991 Zb. v znení neskorších zákonov.

V Slovenskej republike pôsobí k 1. máju 2008 18 registrovaných cirkví a náboženských spoločností. V poslednom období boli zaregistrované: Cirkev Ježiša Krista Svätých neskorších dní v Slovenskej republike (18. októbra 2006) a Bahájske spoločenstvo v Slovenskej republike (19. apríla 2007).

Náboženské vyznanie obyvateľov v Slovenskej republike:

Názov cirkvi a náboženskej spoločnosti	Sčítanie ľudu, domov a bytov k 3. 3. 1991	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov k 26. 5. 2001

	Počet veriacich	Počet veriacich
Rímskokatolícka cirkev v SR	3 187 383	3 708 120
Evanjelická cirkev a.v. na Slovensku	326 397	372 858
Gréckokatolícka cirkev v SR	178 733	219 831
Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku	82 545	109 735
Pravoslávna cirkev na Slovensku	34 376	50 363
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia v SR	10 501	20 630
Evanjelická cirkev metodistická, Slovenská oblasť	4 359	7 347
Cirkev adventistov siedmeho dňa	1 721	3 429
Bratská jednota baptistov v SR	2 465	3 562
Cirkev bratská v SR	1 861	3 217
Apoštolská cirkev na Slovensku	1 116	3 905
Novoapoštolská cirkev	189	22
Ústredný zväz Židovských náboženských obcí	912	2 310
Starokatolícka cirkev na Slovensku	882	1 733
Kresťanské zbory na Slovensku	700	6 519
Cirkev československá husitská na Slovensku	625	1 696
Cirkev Ježiša Krista Svätých neskorších dní v SR	*	*
Bahájske spoločenstvo v SR	*	*
Ostatné	6 373	6 294
Spolu	3 840 949	4 521 549

* v rokoch 1991 a 2001 neboli registrované

Článok 9

1. Strany sa zaväzujú uznať, že právo na slobodu prejavu každej osoby patriacej k národnostnej menšine zahŕňa slobodu názoru a slobodu prijímať a oznamovať informácie a myšlienky v jazyku menšiny, bez zasahovania štátnych úradov a bez ohľadu na hranice. Strany zabezpečia v rámci svojho právneho poriadku, aby osoby patriace k národnostným menšinám neboli diskriminované pri prístupe k médiám.

2. Ustanovenie odstavca 1 nebráni stranám vyžadovať bez diskriminácie a na základe objektívnych kritérií licencie na zvukové rozhlasové a televízne vysielanie alebo na podnikanie v kinematografii.

3. Strany nebudú robiť prekážky osobám patriacim k národnostným menšinám pri zriaďovaní a využívaní tlačových médií. V rámci právnej úpravy zvukového, rozhlasového a televízneho vysielania zabezpečia v rámci možností a s prihliadnutím na ustanovenia odstavca 1, že osobám patriacim k národnostným menšinám sa poskytne možnosť zriaďovať a využívať svoje vlastné médiá.

4. V rámci svojich právnych poriadkov strany prijímú primerané opatrenia na uľahčenie prístupu osobám patriacim k národnostným menšinám k médiám a na podporu tolerancie a umožnenia kultúrnej plurality.

Ústava SR v čl. 26 zakotvuje slobodu prejavu každému bez ohľadu na príslušnosť k národnostnej menšine, pričom čl. 34 vo vzťahu k občanom patriacim k národnostným menšinám ustanovuje právo prijímať a rozširovať informácie v materinskom jazyku.

Zákony upravujúce predmetnú oblasť:

- zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (**tlačový zákon**);
- zákon č. 308/2000 Z. z. o **vysielaní a retransmisii** a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 16/2004 Z. z. o **Slovenskej televízii** v znení neskorších predpisov;
- zákon č. 619/2003 Z. z. o **Slovenskom rozhlase** v znení neskorších predpisov;

Pre národnostné menšiny žijúce v SR sa realizuje **rozhlasové a televízne vysielanie v jazykoch národnostných menšín.**

Prístup osôb patriacich k národnostným menšinám k **médiám** je legislatívne garantovaný a v praxi uplatňovaný. Je jedným z moderných prostriedkov a záruk zachovania kultúrnej osobitosti, jazyka a zvykov príslušníkov národnostných menšín. Na Slovensku existuje **rozhlasové a televízne vysielanie** verejnoprávneho Slovenského rozhlasu a Slovenskej televízie vysielané v jazykoch národnostných menšín.

Na území SR je taktiež možné prijímať televízny a rádiový signál početných televíznych a rozhlasových staníc (verejnoprávných i súkromných) zo susediacich štátov.

Zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov a **zákon č. 619/2003 Z. z. o Slovenskom rozhlase** v znení neskorších predpisov vo svojich ustanoveniach zaručujú vysielanie obsahovo a regionálne vyvážených programov v jazykoch príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky. Na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny môžu verejnoprávne médiá zriaďovať samostatné organizačné zložky.

Rozhlasové a televízne vysielanie verejnoprávných médií

Pre národnostné menšiny žijúce v SR sa realizuje **rozhlasové a televízne vysielanie v jazykoch národnostných menšín.** Prístup osôb patriacich k národnostným menšinám k **médiám** je legislatívne garantovaný a v praxi uplatňovaný.

Slovenský rozhlas (Sro) a Slovenská televízia (STV) vysiela obsahovo a regionálne vyvážené programy v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky. Na zabezpečenie výroby a vysielania programov pre národnostné menšiny a etnické skupiny zriaďuje Slovenská televízia aj Slovenský rozhlas samostatné organizačné zložky.

Národnostné vysielanie Slovenského rozhlasu – Rádio Patria:

- Maďarské vysielanie (12 hodinové vysielanie na VKV vlnách v maďarskom jazyku denne od 06.00-18.00 od februára 2009);
- Národnostno-etnické vysielanie (vysielanie na VKV vlnách v rusínskom, ukrajinskom, rómskom, českom, poľskom a nemeckom jazyku od februára 2009).

SRo má zo zákona vysielať najmenej **3 celoplošné programové služby** a najmenej **3 regionálne služby.** Celoplošné ostávajú Rádio Slovensko, Rádio Regina (spoločné), Rádio Devín, Rádio FM, regionálne služby má Rádio Regina (Bratislava, Banská Bystrica, Košice) a Rádio Patria – národnostno-etnické vysielanie a maďarské vysielanie. **Maďarské vysielanie získava nový južný VKV okruh.**

Nové VKV vysielanie programovej služby Rádia Patria v **maďarskom jazyku** SRo zabezpečil z frekvenčného spektra, ktoré používal na šírenie programových služieb Rádia Devín (4 frekvencie) a Rádia FM (3 frekvencie). Celé územie (100%) je pokryté satelitným vysielaním, retransmisiou (káblví operátori, Fibernet, Magio) a internetom. Južné územie Slovenska SRo terestriálne pokrýva vlastným strednovlnovým vysielateľom na frekvencii Bratislava 1098 kHz s výkonom 700 W, ktorý pokrýva metropolitné územie Bratislavy. Keďže dňa 11. marca 2009 bol schválený rozpočet Slovenského rozhlasu, v týchto dňoch prebiehajú rokovania SRo so starostom Šamorína o umiestnení nového SV vysielateľa v Šamoríne, ktorý by pokrýval územie po Dunajskú Stredú. Slovenský rozhlas je pripravený realizovať investíciu aj v prípade 5 KW vysielateľa v Košiciach. Uvedený vysielateľ pokryje územie po Moldavu.

Vysielateľe a nové frekvencie redakcie **maďarského vysielania** Rádia Patria sú nasledovné:

Nové Zámky 94,6 MHz
Štúrovo 106,2 MHz
Modrý kameň 98,3 MHz
Lučenec 98,0 MHz
Rožňava 105,9 MHz
Košice – mesto 96,2 MHz
Trebíšov 106,7 MHz

Na stredných vlnách je vysielanie šírené v oblastiach: Žitný ostrov, Bratislava (vysielateľ Nitra 1098kHz), Košice, Moldava nad Bodvou (vysielateľ Čizatice 702 kHz – od konca mája 2009).

Signál je ďalej šírený cez satelit (ASTRA 3A na celom území Slovenska a väčšine Európy), retransmisiou (služba Fibernet, Magio, káblví operátori) a internetom (na celom svete www.rozhlas.sk).

Maďarská redakcia vysielala každý deň od 6:00, čo je oveľa dynamickejší spôsob vysielania oproti pôvodnému a týmto vstupuje maďarská redakcia po prvý raz do najpočúvanejšieho rozhlasového vysielacieho času. SRo predpokladá, že táto programová služba zasiahne väčšiu časť poslucháčov, ktorí chcú počúvať vysielanie v maďarskom jazyku. Každý deň maďarské vysielanie končí o 18:00. Po tomto čase sú opäť šírené pôvodné programové služby (Rádio Devín, Rádio FM).

Prechod vysielania Rádia Patria na VKV bol komunikovaný okrem odborníkov aj s predstaviteľmi maďarskej národnostnej menšiny, bola im prezentovaná pozitívna zmena – VKV vysielanie má lepšie zvukové parametre ako SV, bol navýšený počet hodín denného vysielania z 8 na 12, bol zmenený charakter vysielania z blokového na prúdové.

Nebolo však možné realizovať požiadavku vysielateľ maďarské vysielanie Rádia Patria súčasne na VKV II aj na SV – žiadna programová služba Slovenského rozhlasu nie je pokrytá terestriálne v dvoch vysielacích pásmach na tom istom území.

Problematika národnostného vysielania SRo bola prerokovaná aj na viacerých zasadnutiach Rady vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny (v dňoch 6. 11. 2007; 30. 6. 2008; 18. 12. 2008).

Národnostno-etnické vysielanie je šírené na frekvenciách Rádia Regina. Poslucháči si môžu vypočuť programy v rusínskom a ukrajinskom jazyku, taktiež v rómčine, češtine, poľštine a nemčine. K tomuto riešeniu pristúpil SRO v snahe zabezpečiť terestriálne vysielanie pre príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín po odchode zo stredných vln. Na presun národnostno-etnického vysielania Rádia Patria na frekvencie VKV II Rádia Regina v stanovených časových úsekoch neboli Slovenským rozhlasom zaznamenané negatívne odozvy poslucháčov patriacich k národnostným menšinám ani slovenských poslucháčov (dominantné vysielacie jazyky národnostno-etnického vysielania sú slovanské jazyky a teda sú zrozumiteľné aj pre slovenských poslucháčov, programy sú koncipované zaujímavo aj pre väčšinového poslucháča).

Slovenský rozhlas inicioval aj rokovania s Maďarským rozhlasom o rozšírení zmluvy o vzájomnej spolupráci. Maďarský rozhlas je pripravený pomôcť na frekvenciách svojho regionálneho okruhu MR 6, ktorý má presah na južné časti územia SR, a to v prípade dlhodobšieho výpadku SV vysielania. Táto dohoda sa týka preberania programových celkov v rozsahu cca 3 hod. týždenne.

Pomer hodín vysielania Rádia Patria k pomeru zastúpenia národnostných menšín a etnických skupín v zložení obyvateľstva Slovenskej republiky (podľa údajov Štatistického úradu SR k 31. 12. 2007)

Zastúpenie jednotlivých národností a etník (z celkového počtu obyvateľov Slovenska) pre ktoré pripravuje SRO vysielanie na Rádiu Patria:

Maďari	513 650	(9,51%)
Rómovia	101 960	(1,89%)
Česi	47 327	(0,88%)
Rusíni	24 014	(0,44%)
Ukrajinci	11 586	(0,21%)
Rusíni a Ukrajinci spolu	35 600	(0,65%)
Nemci	6 108	(0,11%)
Poliaci	3 201	(0,06%)
Spolu:	707 846	(12,99%)

Percentuálne zastúpenie jednotlivých národností a etník na Slovensku z celkového počtu národností pre ktoré pripravuje SRO vysielanie na Rádiu Patria:

Maďari	72,5%
Rómovia	14,4%
Česi	6,7%
Rusíni	3,4%
Ukrajinci	1,6%
Rusíni a Ukrajinci spolu	5,0%
Nemci	0,9%
Poliaci	0,5%

Programová štruktúra redakcie maďarského vysielania Rádia Patria na rok 2009 je uvedená v prílohe č. 1.

Programová štruktúra redakcie národnostno-etnického vysielania Rádia Patria na rok 2009 je uvedená v prílohe č. 2.

Národnostné vysielanie Slovenskej televízie:

- Maďarský magazín; Správy – Hírek; Terítéken – Na tanieri (vysielanie pre maďarskú menšinu);
- Rómsky magazín (vysielanie pre rómsku menšinu);
- Národnostný magazín (pre chorvátsku, židovskú, nemeckú, českú, rusínsku, poľskú, ukrajinskú, bulharskú menšinu);
- Od **13. 1. 2009** sa na STV 2 pravidelne vysielajú tzv. **národnostné správy**, ktoré pripravuje v jazykoch národnostných menšín Košická redakcia národnostného vysielania.

Počet hodín odvysielaných pre jednotlivé národnostné menšiny v roku 2008							
Národnostná menšina	január v hod.	február v hod.	marec v hod.	apríl v hod.	máj v hod.	spolu v hod.	podiel v %
maďarské etnikum	13,35	13,10	12,35	11,67	9,00	59,47	50,9%
rómske etnikum	5,62	5,18	4,32	4,82	3,88	23,82	20,4%
ukrajinské etnikum	0,87	0,00	0,00	0,87	2,23	3,97	3,4%
rusínske etnikum	0,00	1,28	0,00	0,00	0,85	2,13	1,8%
české etnikum	0,87	1,30	0,00	0,87	0,00	3,04	2,6%
nemecké etnikum	0,00	1,30	0,87	0,00	0,83	3,00	2,6%
poľské etnikum	0,85	0,00	0,00	0,85	0,00	1,70	1,5%
židovské etnikum	0,00	0,00	0,00	0,85	0,00	0,85	0,7%
bulharské etnikum	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0%
chorvátske etnikum	0,00	0,00	0,83	0,00	0,00	0,83	0,7%
imigrantské skupiny	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0%
etnické skupiny	3,67	3,70	5,48	4,15	0,42	17,42	14,9%
Ostatné	0,00	0,00	0,62	0,00	0,00	0,62	0,5%
Spolu	25,23	25,86	24,47	24,08	17,21	116,85	100,0%

Objem a podiel programov pre národnostné menšiny - porovnanie 2006 a 2007

Podiel vysielania pre národnostné menšiny na celkovom vysielaní vzrástol o 1,1%, z toho najväčší nárast v hodinách predstavovalo vysielanie pre maďarskú menšinu.

Vysielanie pre jednotlivé národnostné menšiny	2006		2007		nárast/pokles	
	v hod.	v %	v hod.	v %	v hod.	v %
a) maďarská	139,8	64,0	163,3	61,8	23,5	-2,3
b) rómska	32,8	15,1	48,6	18,4	15,7	3,3

c) ukrajinská	8,3	3,8	6,5	2,5	-1,8	- 1,4
d) rusínska	7,7	3,5	6,5	2,5	-1,2	- 1,1
e) česká	6,5	3,0	7,7	3,0	1,2	- 0,1
f) nemecká	5,2	2,4	6,5	2,47	1,3	0,1
g) poľská	2,6	1,2	3,9	1,5	1,3	0,3
h) židovská	5,3	2,44	4,0	1,5	-1,4	- 1,0
i) bulharská	2,6	1,2	1,7	0,6	-0,9	- 0,6
j) chorvátska	0	0	1,3	0,5	1,3	0,5
k) iné	4,3	2,0	6,4	2,4	2,05	0,4
l) mix	3,1	1,4	8,1	3,1	5,1	1,7
Vysielanie pre n.m. SPOLU	218,3	100 %	264,4	100%	46,1	99
Celková vysielacia plocha	7 619		7465		-154	100

Absolútnou novinkou na televíznej obrazovke sú od **13. januára 2009** „**Národnostné správy**“. Pripravuje ich Redakcia národnostného vysielania v Košiciach v spolupráci s rôznymi národnostnými menšinami, dĺžka trvania je 7 minút a sú vysielané každý utorok na STV. Pri moderovaní týchto správ sa každý týždeň striedajú moderátori rôznych národností. Zároveň v každých 7 minútových národnostných správach sa poskytujú informácie najmenej v piatich jazykoch a ide o systém, keď moderátor uvádza správy vo svojom jazyku, ale ďalej pokračuje príspevok napríklad v nemeckom, rómskom, ruskom alebo inom jazyku podľa toho, akej národnostnej menšiny sa daná informácia týka. Keďže ide o týždennú periodicitu, na obrazovke majú miesto informácie, ktoré sa za uplynulých 7 dní udiali. Všetky tieto národnostné správy sú preložené do slovenského jazyka a majú slovenské titulky.

Článok 10

1. Strany sa zaväzujú uznať, že každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo slobodne a bez zasahovania používať svoj menšinový jazyk v súkromí aj na verejnosti, slovom aj písmom.

2. Ak v oblastiach, ktoré tradične alebo vo väčšom počte obývajú osoby patriace k národnostným menšinám, tieto osoby o to požiadajú a ak táto požiadavka zodpovedá skutočným potrebám, strany sa budú usilovať zabezpečiť, pokiaľ to bude možné, také podmienky, ktoré by umožnili používanie menšinového jazyka v kontaktoch týchto osôb s administratívnymi orgánmi.

3. Strany sa zaväzujú zaručiť právo každej osobe patriacej k národnostnej menšine, aby bola bez meškania informovaná v jazyku, ktorému rozumie, o dôvodoch, pre ktoré bola vzatá do väzby a o každom obvinení voči nej, ako aj právo jej obhajoby v tomto jazyku, v prípade potreby aj s bezplatnou pomocou tlmočníka.

Na doplnenie informácií predložených v 2. správe o implementácii uvádzame:

Ústava SR v čl. 34 ustanovuje v oddieli práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám okrem iného aj legislatívny rámec práva občanov SR patriacich k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám používať materinský jazyk v úradnom styku.

V platnosti zostal **zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín**, ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 1999. Zákon ustanovuje pravidlá používania jazyka menšiny aj v úradnom styku v obciach, v ktorých občania SR, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, tvoria v obci podľa posledného sčítania ľudu najmenej 20% obyvateľstva.

V platnosti rovnako zostal aj zoznam obcí uvedený v **nariadení vlády č. 221/1999 Z. z., v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva (podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov roku 1991)**.

V súvislosti so zákonom č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín aj naďalej ostáva v platnosti ustanovenie umožňujúce štátnym občanom patriacim k národnostnej menšine v obci, kde táto menšina tvorí aspoň 20% z celkového počtu obyvateľstva používať svoj materinský jazyk v styku s orgánmi štátnej správy alebo samosprávy, a to aj v prípade písomného podania. Poslanec obecného zastupiteľstva môže používať svoj materinský jazyk na rokovaníach obecného zastupiteľstva a rokovanie orgánu územnej samosprávy sa môže viesť v jazyku národnostnej menšiny, ak s tým všetci prítomní súhlasia. Orgán územnej samosprávy na požiadanie vydá úradný formulár aj v jazyku menšiny.

Zákon o verejnom ochrancovi práv v súvislosti s používaním regionálnych alebo menšinových jazykov umožňuje vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv používať tieto jazyky i mimo obvodov s 20 % hranicou obyvateľstva hlásiaceho sa k národnostnej menšine. Zákon o verejnom ochrancovi práv umožňuje podávateľom podnetov používať vo vzťahu k verejnému ochrancovi práv materinský jazyk.

Verejný ochranca práv s cieľom predchádzania diskriminácii v prístupe k ním poskytovaným službám verejnosti z dôvodu príslušnosti k národnostným menšinám realizuje projekt „Sprístupnenie činnosti verejného ochrancu práv minoritám“. V záujme zjednodušenia podania podnetu osobou, ktorá je príslušníkom národnostnej menšiny, vypracovala Kancelária verejného ochrancu práv formulár na podanie podnetu, obsahujúci zákonom predpokladané obsahové náležitosti podnetu. Uvedený formulár bol následne preložený nielen do všetkých jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike vo vzťahu ku ktorým sa uplatňujú ratifikované ustanovenia Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, t. j. aj do jazyka bulharského, českého, chorvátskeho, maďarského, nemeckého, poľského, rómskeho, rusínskeho a ukrajinského, ale aj do jazyka anglického, francúzskeho, španielskeho, ruského, srbského a arabského. Okrem formulára vypracovala Kancelária verejného ochrancu práv informačný materiál o činnosti verejného ochrancu práv, jeho pôsobnosti, kompetenciách, najčastejších otázkach a odpovediach a kontaktných adresách vrátane úradných dní v regiónoch a spôsobe objednávania sa. I uvedený materiál bol preložený do všetkých uvedených jazykov. Distribúciu formulárov na podanie podnetu ako aj informačných materiálov kancelária zabezpečuje v rámci svojich realizovaných aktivít na území Slovenska i pri zahraničných návštevách a súčasne sú zverejnené aj na internetovej stránke verejného ochrancu práv www.vop.gov.sk, kde je možné využiť elektronické zaslanie podnetu priamo po jeho vyplnení.

V sledovanom období rokov 2004 až 2008 bolo verejnému ochrancovi práv v regionálnych alebo menšinových jazykoch doručených:

- 3 podania v bulharskom jazyku,
- 1 podanie v českom jazyku,
- 2 podania v chorvátskom jazyku,
- 145 podaní v maďarskom jazyku
- 23 podaní v nemeckom jazyku,
- 16 podaní v poľskom jazyku,
- 1 podanie v rómskom jazyku,
- 1 podanie v rusínskom jazyku a
- 1 podanie v ukrajinskom jazyku.

Kancelária verejného ochrancu práv v prípade inojazyčného podania zabezpečuje aj preklad odpovede do jazyka, v ktorom bola žiadosť doručená, prípadne do iného, ak to bolo uvedené v žiadosti.

Práva občanov patriacich k národnostným menšinám týkajúce sa poskytovania informácií o dôvodoch väzby v ich materinskom jazyku v súvislosti so vzatím do väzby, ako aj vznesením obvinenia, ako aj právo obhajoby v tomto jazyku a bezplatná pomoc tlmočníka sú podrobne uvedené v komentári k čl. 4 rámcového dohovoru.

Článok 11

1. Strany sa zaväzujú uznať, že každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo na používanie svojho priezviska (mena po otcovi) a mena v jazyku menšiny a právo na jeho oficiálne uznanie v zhode s postupmi, ktoré poskytuje ich právny systém.

2. Strany sa zaväzujú uznať, že každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo uvádzať v jazyku svojej menšiny označenia, nápisy a ďalšie informácie súkromného charakteru viditeľné pre verejnosť v jazyku jej menšiny.

3. V oblastiach tradične obývaných významným počtom osôb patriacich k národnostnej menšine, strany v rámci svojho právneho poriadku a kde je to vhodné aj dohôd s inými štátmi a s prihliadnutím na svoje osobitné podmienky, sa budú snažiť uvádzať tradičné miestne názvy, názvy ulíc a ďalšie miestopisné údaje určené pre verejnosť aj v jazyku menšiny, ak existuje dostatočný záujem o takéto označenia.

Oblasť používania mena a priezviska upravuje zákon č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov. Podľa predmetného zákona, ktorý bol od roku 2005 novelizovaný trikrát, štátny občan SR po narodení nadobúda spoločné priezvisko rodičov, alebo ak majú priezviská rôzne, nadobúda priezvisko jedného z nich určené dohodou pri uzavretí manželstva, prípadne, ak rodičia nie sú spolu zosobášení a majú rôzne priezviská, nadobúda priezvisko podľa dohody rodičov. Dohodou možno určiť iba priezvisko, ktoré v čase, keď k dohode došlo, má jeden z rodičov. Ustanovenie § 5 predmetného zákona ustanovuje, že štátny občan SR používa v úradnom styku priezvisko, ktoré nadobudol podľa tohto zákona, podľa predchádzajúcich právnych predpisov alebo pri uzavretí manželstva v tvare a poradí uvedenom v matrike v knihe narodení alebo v knihe manželstiev.

Zákon o mene a priezvisku umožňuje používanie mena v jazyku národnostnej menšiny, pričom podľa § 7, v prípade zmeny cudzojazyčného mena na slovenský ekvivalent a naopak, nie je potrebné povolenie príslušného orgánu. Ostatnou novelou tohto zákona (zákon č. 564/2008Z. z.) s účinnosťou od 1. februára 2009 je umožnená zmena mena, ak ide o štátneho

občana SR, ktorý je zároveň štátnym občanom iného štátu a zmenou sa má dosiahnuť meno v tvare, ktorý je v súlade s právnym poriadkom alebo tradíciou tohto iného štátu.

Podľa zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách v znení neskorších predpisov ženské priezvisko osoby inej ako slovenskej národnosti sa zapíše bez koncovky slovenského prechýľovania,

- a) ak o to požiadajú rodičia pri zápise priezviska ich dieťaťa ženského pohlavia do knihy narodení podľa § 1 ods. 1 alebo osvojiteľa podľa osobitného predpisu
- b) ak o to požiadala žena pri zápise uzavretia manželstva do knihy manželstiev podľa § 14
- c) ak o to požiadala žena v súvislosti so zápisom rozhodnutia o zmene priezviska podľa osobitného zákona.

Podľa vyššie uvedeného teda štátna občianka inej ako slovenskej národnosti má právo používať priezvisko v úradnom styku tak, ako je zapísané v matrike, v knihe narodení alebo knihe manželstiev bez koncovky slovenského prechýľovania, pričom v prípade takejto zmeny priezviska nie je potrebné povolenie príslušného orgánu.

Zákon NR SR č. 154/1994 Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov bol novelizovaný zákonmi č. 14/2006 Z.z. a č. 335/2007 Z.z.

Podľa § 19 ods. 3 zákona č. 14/2006 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o matrikách, v rodnom liste osoby inej ako slovenskej národnosti, ktorej meno nebolo do 31.12.1993 zapísané v matrike v jej materinskom jazyku, ale v slovenskom ekvivalente, sa uvedie v jej materinskom jazyku latinkou, ak o to požiadala. Taktiež podľa § 19 ods.4 citovaného zákona takáto osoba môže požiadať o výpis z matriky s menom v pôvodnom znení, ak jej bol vydaný neskorší výpis z matriky s menom v slovenskom ekvivalente. Matričný úrad je povinný tejto žiadosti vyhovieť.

V súlade so zákonom č. **184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín** obec, ktorej obyvatelia patriaci k národnostnej menšine tvoria aspoň 20 % celkového počtu obyvateľstva má právo na svojom území označovať ulice a iné miestne geografické značenia aj v jazyku menšiny. Dôležité informácie, najmä výstražné, upozorňujúce a zdravotnícke sa uvádzajú na miestach prístupných pre verejnosť okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny.

V problematike uvádzania tradičných miestnych názvov v jazykoch národnostných menšín nedošlo v hodnotenom období k legislatívnym zmenám.

Článok 12

1. Tam, kde to je vhodné, strany prijímajú opatrenia v oblasti vzdelávania a výskumu, zamerané na podporu poznania kultúry, histórie, jazyka a náboženstva svojich národnostných menšín a väčšinového obyvateľstva.

2. V nadväznosti na to strany, okrem iného, vytvoria primerané možnosti na prípravu učiteľov, prístup k učebniciam a na napomáhanie stykov medzi študentmi a učiteľmi rozličných komunit.

3. Strany sa zavazujú podporovať rovnaké príležitosti na prístup k vzdelaniu na všetkých stupňoch pre osoby patriace k národnostným menšinám.

Právo na vzdelávanie v jazyku národnostných menšín je zakotvené v Ústave SR a v zákone č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení zákona č. 462/2008 Z. z. Výchova a vzdelávanie detí a žiakov sa uskutočňuje na základných a stredných školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín, s vyučovaním jazyka národnostných menšín a s vyučovacím jazykom slovenským na základe slobodného rozhodnutia rodičov, resp. zákonného zástupcu. S prihliadnutím na materinský jazyk dieťaťa je zabezpečená aj predškolská a nadväzná mimoškolská výchova a vzdelávanie detí v školských výchovno-vzdelávacích zariadeniach.

V nadväznosti na programové vyhlásenie vlády SR z roku 2006 boli prijaté nasledovné koncepcie a vyhlášky:

- Koncepcia výchovy a vzdelávania národnostných menšín (uznesenie vlády SR č. 1100/2007);
- Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania (uznesenie vlády SR č. 206 /2008);
- vyhláška Ministerstva školstva SR č. 322/2008 Z. z. zo dňa 6. augusta 2008 o špeciálnych školách;
- vyhláška Ministerstva školstva SR č. 325/2008 Z. z. zo dňa 6. augusta 2008 o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie;
- vyhláška Ministerstva školstva SR č. 137/2005 Z. z. o školskej inšpekcii zo dňa 31. marca 2005,
- vyhláška Ministerstva školstva SR č. 306/2008 o materskej škole,
- vyhláška Ministerstva školstva SR č. 320/2008 o základnej škole,
- vyhláška Ministerstva školstva SR č. 314/2008 o stredných školách a o zozname študijných odborov, v ktorých sa vyžaduje overenie špeciálnych schopností, zručností alebo nadania,
- vyhláška Ministerstva školstva SR č. 649/2008 o účele použitia príspevku na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Poradným orgánom ministra školstva Slovenskej republiky pri plnení úloh Ministerstva školstva Slovenskej republiky vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2006 až 2010 v oblasti výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach, ich riadenia, financovania a v oblasti výkonu štátnej správy v regionálnom školstve je **Rada pre národnostné školstvo**.

Odborným garantom ďalšieho vzdelávania učiteľov vrátane pedagogických zamestnancov zo škôl s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny alebo s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny (maďarský, ukrajinský, rusínsky, nemecký) je **Metodicko-pedagogické centrum**.

Metodicko-pedagogické centrum alokované pracovisko Prešov vykonáva na základe poverenia Ministerstva školstva Slovenskej republiky celoslovenské kompetencie oblasti odborného garantovania rómskej problematiky. **Podmienky na vyučovanie v materinskom rómskom jazyku** sú vytvorené realizáciou Ministerstvom školstva Slovenskej republiky schválených experimentálnych overovaní do roku 2009 zameraných na overovanie učebných plánov, tvorby učebných osnov a vzdelávacích štandardov predmetov rómsky jazyk a literatúra a predmet rómske reálie pre základné školy, gymnázia s osemročným štúdiom a pre stredné školy:

- Experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula rómskeho jazyka a literatúry v základných a stredných školách schváleného Ministerstvom školstva Slovenskej republiky SR dňa 14. 4. 2003 pod číslom 1999/2003-44.

- Experimentálne overovanie kurikula predmetu rómske reálie na II. stupni základných a na stredných školách schváleného Ministerstvom školstva Slovenskej republiky pod číslom CD-2004-5211/18824-3:097 zo dňa 15. 4. 2004.

Národný projekt „Zvýšenie kvalifikačného potenciálu príslušníkov rómskej komunity zavedením nového študijného zamerania – romistika do systému vzdelávania stredných škôl“, ktorého gestorom je Štátny pedagogický ústav, sa realizuje z finančných prostriedkov Európskeho sociálneho fondu reg. č. SOP LZ 2004/NP1-002, schválený 28. 1. 2005 v celkovej výške 9 519 394,- Sk od 1. 3. 2005 do 31. 12. 2006 s predĺžením do 31. 3. 2007. Cieľom projektu bolo:

- odstránenie nízkeho prístupu Rómov ku vzdelaniu a zamestnaniu, ktorý vyplýva z jazykovej bariéry, kultúrnych hendikepov, nízkej mobility i sociálnej a ekonomickej situácie rodín,
- vytvorenie nového študijného zamerania „Romistika“ v systéme stredných škôl,
- zvýšenie vzdelanostnej úrovne Rómov v Slovenskej republike ako základného predpokladu pre uplatnenie sa na trhu práce a celkovú integráciu do spoločnosti.

Na zabezpečenie výučby rómskeho materinského jazyka v základných a stredných školách boli Ministerstvom školstva Slovenskej republiky pod číslom CD-2004-7613/14980-1:097 zo dňa 28. 6. 2004 schválené „Dočasné vyrovnávacie opatrenia s cieľom pripraviť dostatočný počet pedagógov vyučujúcich v rómskom jazyku“.

Dňa 29. júna 2008 sa v Bratislave uskutočnilo slávnostné vyhlásenie **štandardizácie rómskeho jazyka na Slovensku**, súčasťou ktorého bolo podpísanie „Deklarácie Rómov Slovenskej republiky k štandardizácii rómskeho jazyka v Slovenskej republike“ zástupcami rómskej národnostnej menšiny. Cieľom štandardizácie rómskeho jazyka je oficiálne vyhlásenie rómskeho jazyka a jeho zrovnoprávenie s jazykmi ostatných národnostných menšín žijúcich na Slovensku.

Vyhlásením štandardizácie rómskeho jazyka boli položené základy k vytvoreniu podmienok na výchovu a vzdelávanie v rómskom jazyku – k zavedeniu vyučovania rómskeho jazyka podľa požiadaviek zákonných zástupcov žiaka a potrieb (ako materinský jazyk, podporný jazyk) ako nepovinného predmetu, povinne voliteľného predmetu (napr. ako ďalšieho cudzieho jazyka) alebo v rámci mimoškolských aktivít. Pod gestorstvom Štátneho pedagogického ústavu od roku 2003 prebieha experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula rómskeho jazyka a rómskej literatúry a kurikula rómskych reálií na vybraných základných a stredných školách. Sú vytvorené podmienky na prípravu pedagógov uvedených predmetov. V súčasnosti na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulte sociálnych vied a zdravotníctva, Ústave romologických štúdií, za úzkej súčinnosti ÚSVRK, prebiehajú záverečné prípravné práce týkajúce sa akreditácie nového denného študijného odboru „Rómsky jazyk a kultúra“.

V súčasnosti sa uskutočňuje vzdelávanie príslušníkov národnostných menšín na základe ich požiadaviek. V školách alebo triedach s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny, v ktorých sa vzdelávanie uskutočňuje v materinskom jazyku. Na škole sa povinne vyučuje štátny jazyk ako samostatný predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra. Toto vzdelávanie sa uskutočňuje pre **maďarskú národnostnú menšinu**. Napríklad podľa učebných plánov pre 1 – 4. ročník ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským v základnom variante 1, sa v 2. ročníku z 24 hodín týždenne vyučuje 19 hodín v maďarskom jazyku a 5 hodín v slovenskom jazyku. Priemerná naplnenosť žiakov v triedach v základných školách s vyučovacím jazykom

maďarským je 18 žiakov (v prípade základných škôl s vyučovacím slovenským je to 20.9 žiakov). V školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny sa jednotlivé predmety vyučujú podľa rovnakých učebných osnov ako v školách s vyučovacím jazykom slovenským s výnimkou výučby predmetu materinského jazyka a literatúry národnostnej menšiny. Odlišnosť je v učebných osnovách slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským, z ktorých sú vynechané prvky svetovej literatúry, táto je zaradená do predmetu materinský jazyk a literatúra.

V súlade so zákonom č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „**vysokoškolský zákon**“) sa podporuje štúdium a výskum **menšinových jazykov. Vzdelávanie v maďarskom jazyku sa realizuje na nasledovných univerzitách:**

- Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
- Filologická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
- Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre – Fakulta stredoeurópskych štúdií (absolvent učiteľských programov sa uplatňuje na základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským, ako aj v ďalších výchovných a vzdelávacích zariadeniach a inštitúciách, absolvent hungarológie nájde uplatnenie najmä v oblasti médií, vydavateľských, kultúrnych a osvetových zariadeniach pri rozširovaní hodnôt maďarskej kultúry.
- Univerzita J. Selyeho v Komárne (3 fakulty – Ekonomická fakulta, Fakulta Reformovanej teológie, Pedagogická fakulta)

V Slovenskej republike je dostatočná sieť **vysokých škôl**, ktoré zabezpečujú **vzdelávanie v menšinovom jazyku alebo menšinového jazyka**, napr. vo vzťahu k **ukrajinskému a rusínskemu jazyku** sú to **Prešovská univerzita v Prešove a Ústav regionálnych a národnostných štúdií – Oddelenie rusínskeho jazyka a kultúry, od 1. 3. 2008 samostatný Ústav rusínskeho jazyka a kultúry.**

Vo vzťahu k **rómskemu jazyku** je to Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Ústav romologických štúdií.

Nemecký jazyk možno študovať ako odborný cudzí jazyk na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzite J. A. Komenského v Bratislave, Prešovskej univerzite v Prešove a Katolíckej univerzite v Ružomberku.

Poľský jazyk možno študovať ako odborný cudzí jazyk najmä na Univerzite J. A. Komenského v Bratislave.

Bulharský jazyk sa vyučuje na Univerzite J. A. Komenského v Bratislave a na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Chorvátsky jazyk možno študovať ako odborný cudzí jazyk najmä na Univerzite J. A. Komenského v Bratislave, príp. Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Z dôvodu mimoriadnej jazykovej príbuznosti sa na vysokých školách v Slovenskej republike neuskutočňuje výučba **českého jazyka.**

Legislatívny rámec ochrany občanov patriacich k národnostným menšinám, okrem iného, aj v prístupe k vzdelaniu predstavuje **zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov**. V súlade s § 5 predmetného zákona sa zakazuje diskriminácia osôb vo vzdelávaní, okrem iného, z dôvodu príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine. **Zákon 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov**, ktorý dotvára legislatívny rámec ochrany pred diskrimináciou v oblasti vzdelávania stanovuje v § 145 ods. 3:

„Uchádzač, dieťa, žiak a poslucháč, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku **nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania**, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného predpisu.“

Problematika ochrany ľudských práv a prostriedky jej právnej ochrany sú každoročne zaradované aj do plánu **vzdelávania zamestnancov Kancelárie verejného ochrancu práv**. Historickému vývoju, podmienkam života, osobitosťami kultúry a zmýšľania, ako aj uznaniu statusu národnostnej menšiny, či legislatívnym opatreniam vo vzťahu k Rómom bolo venované i osobitné vzdelávanie zamestnancov Kancelárie verejného ochrancu práv.

V apríli 2008 sa v Bratislave pri príležitosti Medzinárodného dňa Rómov pod záštitou podpredsedu vlády SR Dušana Čaploviča uskutočnila Európska konferencia o výchove a vzdelávaní rómskych detí a mládeže, ktorej sa osobne zúčastnil aj Komisár Rady Európy pre ľudské práva pán Thomas Hammamberg, účastníci zo 49 štátov, zástupcovia medzinárodných medzivládnych a mimovládnych organizácií. Cieľom konferencie bolo identifikovať náležité formy riešenia zabezpečenia prístupu rómskych detí a mládeže ku kvalitnému vzdelaniu.

Článok 13

- 1. V rámci svojho vzdelávacieho systému strany budú uznávať, že osoby patriace k národnostnej menšine majú právo na zriaďovanie a prevádzku vlastných súkromných zariadení pre vzdelávanie a odbornú prípravu.*
- 2. Z uplatňovania tohto práva nevyplývajú pre strany žiadne finančné záväzky.*

Ústava SR v čl. 34 ustanovuje právo občanov patriacich k národnostným menšinám zakladať a udržiavať vzdelávacie inštitúcie. Výučba jazykov národnostných menšín prebieha aj v rámci štátnych vysokých škôl. Tieto školy sú súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy SR, financované zo štátneho rozpočtu. Okrem štátnych škôl na základe právnych predpisov je možné zriadiť súkromné alebo cirkevné školy, ktoré sú na základe platných právnych predpisov financované aj zo štátneho rozpočtu (**Zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov**).

V Slovenskej republike do 1. septembra 2008 platil zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl v znení neskorších predpisov. Tento zákon bol nahradený novým zákonom a to zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) s účinnosťou od 1. septembra 2008. Školský zákon ustanovuje medzi základné princípy výchovy a vzdelávania aj princíp rovnocennosti vzdelania získaného v štátnych školách a v školách súkromných a cirkevných, teda takých, kde zriaďovateľom môže byť aj osoba, ktorá je príslušníkom národnostnej menšiny.

Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ustanovuje podmienky pre pôsobenie, okrem iného, aj vysokých súkromných škôl, a to po nadobudnutí súhlasu zo strany vlády SR na návrh Ministerstva školstva SR, pričom zriaďovateľom takejto školy môže byť len právnická osoba.

Zriaďovanie súkromných a cirkevných škôl je umožnené v súlade s § 19 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V sieti škôl a školských zariadení bolo v školskom roku 2007/2008 zaradených:

- 295 súkromných škôl (bez školských zariadení) – zriadené fyzickými alebo právnickými osobami;
- 235 cirkevných škôl (bez školských zariadení) – zriadené štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou.

Náboženská výchova alebo náboženstvo sa vyučuje v školách podľa zákona okrem základných umeleckých škôl a jazykových škôl. V materských školách je vyučovanie náboženskej výchovy alebo náboženstva umožnené. Vyučovanie zabezpečujú registrované cirkvi a náboženské spoločnosti. Náboženská výchova sa vyučuje ako jeden z povinne voliteľných predmetov v alternácii s etickou výchovou v základných a stredných školách a je súčasťou štátneho vzdelávacieho programu.

V súčasnosti v súvislosti s transformáciou školstva sa na Ministerstve školstva SR pripravujú tieto právne predpisy:

- zákon o postavení pedagogických zamestnancov
- zákon o odbornom vzdelávaní
- zákon o celoživotnom vzdelávaní.

Článok 14

1. Strany sa zaväzujú uznávať, že každá osoba patriaca k národnostnej menšine má právo učiť sa jazyk svojej menšiny.

2. V oblastiach, ktoré tradične alebo vo významnom počte obývajú osoby patriace k národnostným menšinám strany sa budú, v prípade dostatočného záujmu, usilovať zabezpečiť podľa možností v rámci svojho vzdelávacieho systému, aby osoby patriace k týmto menšinám mali primerané možnosti na výučbu jazyka ich menšiny alebo výučbu v tomto jazyku.

3. Ustanovenie odseku 2 tohto článku sa bude vykonávať bez ujmy na výučbe štátneho jazyka alebo na vyučovaní v tomto jazyku.

História Slovenskej republiky a jej geografická poloha sa zreteľne prejavili na národnostnej štruktúre obyvateľstva krajiny. Na základe sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 sa 85,8% obyvateľov Slovenskej republiky hlásilo k slovenskej národnosti, ostatní obyvatelia SR 14,2%, sa hlásili k národnostným menšinám, 9,7% k maďarskej, 1,7% k rómskej, 0,8% k českej, 0,4% k rusínskej, 0,2% k ukrajinskej, 0,1% k nemeckej a 1,3% k inej a nezistenej národnosti.

Táto skutočnosť sa prejavila aj v oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu v Slovenskej republike. Vplyvom vzdelávacej politiky štátu od povojnového obdobia do roku 1989 sa uskutočňoval výchovno-vzdelávacie proces v školách a školských zariadeniach s vyučovacím

jazykom alebo s výchovným jazykom pre maďarskú národnostnú menšinu a s vyučovaním materinského jazyka pre ukrajinskú národnostnú menšinu. Po roku 1989 si uplatnili právo na vzdelávanie aj v materinskom jazyku nemecká, rusínska a rómska národnostná menšina.

Školy s výchovným a vyučovacím jazykom národnostných menšín a s vyučovaním jazyka národnostných menšín tvoria neoddeliteľnú súčasť výchovno-vzdelávacej sústavy v Slovenskej republike. Vzdelanie dosiahnuté na týchto školách je rovnocenné so vzdelaním na školách s vyučovacím jazykom slovenským.

Výchovno-vzdelávací proces v školách s vyučovacím jazykom a s vyučovaním jazyka národnostných menšín sa uskutočňuje v súlade so schválenou pedagogickou dokumentáciou, ktorými sú: učebné plány, učebné osnovy a vzdelávacie štandardy pre všetky vyučovacie predmety, ktoré schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky.

Školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín sú súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy SR. Vo výchove a vzdelávaní detí a žiakov patriacich k národnostným menšinám sa v rezorte školstva uplatňuje a dodržiava demokratické právo rodičov na voľbu vyučovacieho jazyka školy.

Súvisiace štatistické údaje sú uvedené v prílohe č. 3.

V Slovenskej republike do roku 2008 platil zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl. Tento zákon prešiel novelizáciou a 22. mája 2008 bol prijatý zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon).

Zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) ustanovuje princípy, ciele, podmienky, rozsah, obsah, formy a organizáciu výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach, stupne vzdelania, prijímanie na výchovu a vzdelávanie, ukončovanie výchovy a vzdelávania, dĺžku a plnenie povinnej školskej dochádzky, vzdelávacie programy na štátnej úrovni a výchovno-vzdelávacie programy na školskej úrovni, sústavu škôl a školských zariadení a pod.

Výchova a vzdelávanie podľa tohto zákona sú založené na princípoch bezplatného vzdelania v materských školách jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky; bezplatnosti vzdelania v základných školách a v stredných školách zriadených orgánom miestnej štátnej správy v školstve, ústredným orgánom štátnej správy alebo orgánom územnej samosprávy (štátna škola); rovnoprávnosti postavenia škôl a školských zariadení bez rozdielu zriaďovateľa; rovnocennosti vzdelania získaného v štátnych školách, v školách zriadených štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou (cirkevná škola) a v školách zriadených inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou (súkromná škola); slobodnej voľby vzdelávania s prihliadnutím na očakávania a predpoklady detí a žiakov v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy; zákazu všetkých foriem diskriminácie a obzvlášť segregácie.

Povinná školská dochádzka začína začiatkom školského roka, ktorý nasleduje po dni, keď dieťa dovŕši šiesty rok veku a dosiahne školskú spôsobilosť, je desaťročná a trvá najviac do konca roka školského roka, v ktorom žiak dovŕši 16. rok veku. Nikoho nemožno oslobodiť od plnenia povinnej školskej dochádzky.

Povinná školská dochádzka sa plní v základných školách, stredných školách a v školách pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Zákonný zástupca je povinný prihlásiť dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky v základnej škole pri zápise, ktorý sa koná od 15. januára do 15. februára, ktorý predchádza začiatku školského roka, v ktorom má dieťa plniť povinnú školskú dochádzku.

Vo vzťahu k národnostným menšinám sú dôležité tieto paragrafové znenia:

§2 Základné pojmy

písm. p) dieťaťom zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia dieťa alebo žiak žijúci v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti,

§ 11 Pedagogická dokumentácia a ďalšia dokumentácia

ods. 2) Pedagogická dokumentácia sa v školách a v školských zariadeniach vedie v štátnom jazyku.¹⁾ V školách a v školských zariadeniach podľa tohto zákona, v ktorých sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v jazyku národnostných menšín, sa pedagogická dokumentácia školy vedie dvojjazyčne, a to v štátnom jazyku a v jazyku príslušnej národnostnej menšiny.

§ 12 Výchovno-vzdelávací jazyk

(1) Výchovno-vzdelávacím jazykom podľa tohto zákona je vyučovací jazyk a výchovný jazyk.

(2) Vyučovacím jazykom v školách a výchovným jazykom v školských zariadeniach je štátny jazyk,²⁾ ak tento zákon neustanovuje inak.

(3) Deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa zabezpečuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj právo na výchovu a vzdelanie v ich jazyku za podmienok ustanovených týmto zákonom. Súčasťou výchovy a vzdelávania v základných školách a stredných školách s iným vyučovacím jazykom ako je štátny jazyk, je aj povinný vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra v rozsahu vyučovania potrebného na jeho osvojenie.

(4) Nepočujúcim deťom a žiakom sa zaručuje aj právo na výchovu a vzdelávanie v posunkovej reči nepočujúcich.²⁾

(5) Podľa odseku 3 sa pre deti a žiakov občanov patriacim k národnostným menšinám výchova a vzdelávanie zaručuje

- a) v školách a v triedach, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v jazyku príslušnej národnostnej menšiny,
- b) v školách a v triedach, v ktorých je jedným z vyučovacích predmetov jazyk národnostnej menšiny a vyučovacím jazykom ostatných vyučovacích predmetov je štátny jazyk; v týchto školách a v triedach sa môžu niektoré predmety vyučovať

---

¹⁾ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

²⁾ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 149/1995 Z. z. o posunkovej reči nepočujúcich osôb.

v jazyku národnostnej menšiny, najmä výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná výchova,

c) v školských zariadeniach, v ktorých sa výchova uskutočňuje v jazyku národnostnej menšiny.

(6) Výchova a vzdelávanie sa môže uskutočňovať aj v cudzom jazyku (ďalej len „bilingválne vzdelávanie“).

(7) Cudzím jazykom sa na účely tohto zákona rozumie jazyk iného štátu, s ktorým Slovenská republika uzavrela dohodu, podľa ktorej bola zriadená škola alebo trieda s druhým vyučovacím jazykom tohto štátu, alebo jazyk iného štátu, ktorého jazykom nie je jazyk národnostnej menšiny alebo etnickej skupiny. V škole alebo v triede s bilingválnym vzdelávaním je druhým vyučovacím jazykom cudzí jazyk. Školu alebo triedu s bilingválnym vzdelávaním možno zriadiť aj bez uzavretia dohody s iným štátom, ak sa výchova a vzdelávanie zabezpečuje v cudzom jazyku najmenej v troch povinných vyučovacích predmetoch.

(8) V školách alebo v triedach s bilingválnym vzdelávaním je súčasťou vzdelávania povinný vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra.

(9) Vyučovací jazyk, v ktorom sa predmet vyučuje, je zároveň aj jazykom, v ktorom sa skúška vykonáva, ak tento zákon neustanovuje inak.

§ 107 Výchova a vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia

(1) Výchova a vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia sa uskutočňuje v školách podľa tohto zákona s využitím špecifických metód a foriem.

(2) Pre zabezpečenie výchovy a vzdelávania detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia vytvárajú školy individuálne podmienky.

(3) Pod individuálnymi podmienkami sa rozumie

- a) vzdelávanie podľa individuálneho vzdelávacieho programu,
- b) úprava organizácie výchovy a vzdelávania,
- c) úprava prostredia, v ktorom sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje,
- d) využitie špecifických metód a foriem výchovy a vzdelávania.

(4) Ministerstvo školstva môže poskytnúť zriaďovateľom škôl podľa § 27 ods. 2 písm. b), § 95 ods. 1 písm. b) a § 104 ods. 1 písm. b) príspevok na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej len „príspevok na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia“). Príspevok na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia sa poskytuje podľa počtu žiakov, ktorým sa poskytuje dotácia na stravu, dotácia na školské potreby alebo dotácia na motivačný príspevok podľa osobitného predpisu.³⁾ Príspevok na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia sa poskytuje na žiakov z rodín, ktorých priemerný mesačný príjem za posledných šesť po sebe nasledujúcich mesiacov je najviac vo výške životného minima podľa osobitného predpisu.⁴⁾

(5) Výšku príspevku na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia určuje ministerstvo školstva.

³⁾ § 5 až 7 výnosu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky z 5. decembra 2007 č. 29775/2007 – II/1 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (oznámenie č. 597/2007 Z. z.).

⁴⁾ Zákon č. 601/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov.

(6) Ministerstvo školstva ustanoví všeobecne záväzným právnym predpisom účel použitia príspevku na žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Podľa školského zákona č. 245/2008 Z.z. § 30 ods. 5 pre fyzické osoby, ktoré nezískali nižšie stredné vzdelanie, môže základná škola organizovať vzdelávanie na získanie tohto stupňa vzdelania, ktoré sa končí komisionálnou skúškou zo všetkých vyučovacích predmetov okrem predmetov s výchovným zameraním. Podľa § 19 vyhlášky MŠ SR 320/2008 Z.z. o základnej škole s účinnosťou od 1. septembra 2008 sa takéto vzdelávanie môže uskutočňovať v dennej alebo externej forme štúdia. Dĺžku kurzu určí riaditeľ na základe zistenej úrovne získaného vzdelania osoby, najviac však v dĺžke jedného školského roka.

§ 5 Výchovno-vzdelávacie programy

(1) Výchova a vzdelávanie v školách a v školských zariadeniach sa uskutočňuje podľa výchovno-vzdelávacích programov.

(2) Výchovno-vzdelávacie programy podľa odseku 1 sú

- a) výchovno-vzdelávacie programy pre školy (ďalej len „vzdelávacie program“),
- b) výchovno-vzdelávacie programy pre školské zariadenia (ďalej len „výchovný program“).

(3) Podľa vzdelávacích programov sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie, ktoré poskytuje stupeň vzdelania podľa § 16 a 17.

(4) Vzdelávacie program je

- a) štátny vzdelávacie program,
- b) školský vzdelávacie program.

(5) Podľa výchovného programu sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie, ktoré neposkytuje stupeň vzdelania podľa § 16 a 17.

§6 Štátne vzdelávacie programy

(1) Štátne vzdelávacie programy vymedzujú povinný obsah výchovy a vzdelávania v školách podľa tohto zákona na získanie kompetencií. Štátne vzdelávacie programy vydáva a zverejňuje Ministerstvo školstva Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“).

(2) Štátne vzdelávacie programy pre odborné vzdelávanie vydáva ministerstvo školstva po prerokovaní so zamestnávateľmi, zriaďovateľmi škôl a ich profesijnými a záujmovými združeniami s celoslovenskou pôsobnosťou a s ministerstvami v rozsahu ich odvetvovej pôsobnosti; pre zdravotnícke študijné odbory pripravujúce žiakov na výkon zdravotníckeho povolania⁵⁾ vydáva tieto programy Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo zdravotníctva“).

(3) Štátne vzdelávacie programy pre odbory vzdelávania v školách v pôsobnosti iných ústredných orgánov štátnej správy vydávajú tieto ústredné orgány štátnej správy, vo veciach všeobecne vzdelávacích predmetov, po dohode s ministerstvom školstva.

(4) Štátne vzdelávacie programy obsahujú

- a) názov vzdelávacieho programu, ktorý je súčasne názvom odboru vzdelávania; v stredných odborných školách aj názvom skupiny odborov vzdelávania,
- b) konkrétne ciele výchovy a vzdelávania, ktoré sú v súlade s § 4,
- c) stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním vzdelávacieho programu alebo jeho ucelenej časti,

---

⁵⁾ Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 742/2004 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania v znení neskorších predpisov.

- d) profil absolventa,
- e) vzdelávacie oblasti,
- f) charakteristiku odboru vzdelávania, jeho dĺžku, formu výchovy a vzdelávania a podmienky prijímania uchádzača,
- g) vzdelávacie štandardy,
- h) formy praktickej výučby,
- i) rámcové učebné plány,
- j) vyučovací jazyk podľa § 12,
- k) organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie v jednotlivých formách výchovy a vzdelávania podľa § 54,
- l) spôsob, podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní,
- m) povinné personálne zabezpečenie,
- n) povinné materiálne–technické a priestorové zabezpečenie,
- o) podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní,
- p) osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami najmä materiálne a personálne, vrátane špeciálnej kompenzačnej, rehabilitačnej, didaktickej a audiovizuálnej techniky vyžadovanej vzhľadom na príslušný druh a stupeň zdravotného postihnutia,
- q) zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov.

(5) Štátne vzdelávacie programy podľa odseku 4 pre zdravotnícke študijné odbory obsahujú aj požiadavky zdravotnej spôsobilosti vo vzťahu k príslušnému študijnému odboru.

(6) Pre príslušný odbor vzdelávania je štátny vzdelávací program záväzný pre

- a) vypracovanie školského vzdelávacieho programu,
- b) tvorbu a posudzovanie učebníc, učebných textov a pracovných zošitov,
- c) hodnotenie škôl a pre hodnotenie výsledkov dosiahnutých deťmi alebo žiakmi.

Štátny vzdelávací program bol schválený na gremiálnej porade ministra školstva dňa 19. júna 2008. Štátny vzdelávací program ďalej len „ŠVP“ vymedzuje všeobecné ciele škôl a kľúčové kompetencie vo vyváženom rozvoji osobnosti žiakov a rámcový obsah vzdelania. Je východiskom pre vytvorenie individuálneho školského vzdelávacieho programu školy, kde sa zohľadnia špecifické regionálne podmienky a potreby. ŠVP pre základné umelecké školy a jazykové školy boli schválené na gremiálnej porade ministra školstva dňa 1. júla 2008.

Ministerstvo školstva SR už viac rokov venuje intenzívnu **pozornosť problematike zaradovania detí rómskeho pôvodu do špeciálnych základných škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím**. V špeciálnych školách sa zabezpečuje vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorým ich postihnutie nedovoľuje vzdelávať sa v ostatných školách. Táto legislatívna úprava nadobudla účinnosť 1. septembra 2000 a na jej základe sa prestalo umožňovať prijímať do špeciálnych škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím tých žiakov, ktorí v škole bežného typu neprospevali napriek individuálnej starostlivosti. Táto zmena sa v pomerne veľkej miere v praxi vzťahovala na žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia, ku ktorým patrili najmä žiaci rómskeho pôvodu.

Pretrvávajúci, pomerne vysoký počet rómskych žiakov v špeciálnych školách pre žiakov s mentálnym postihnutím, bol spôsobený najmä používaním štandardných testov na posudzovanie školskej zrelosti a inteligenčného potenciálu bez ohľadu na to, z akého prostredia dieťa pochádza. Vyvinutím nových, špecifických testov (výstupy z projektu Phare

2001 – Test školskej spôsobilosti pre sociálne znevýhodnené deti a RR screening - testová batéria na vylúčenie mentálnej retardácie 6 – 10 ročných detí zo sociálne znevýhodneného prostredia), ktoré sa začali v praxi využívať od roku 2004, by sa mal už tento nedostatok odstrániť.

Ďalšou príčinou v prípade vyššieho počtu detí s mentálnym postihnutím v rómskej populácii je uzavretosť ich komunit, v dôsledku ktorej sa u nich prejavuje zvýšený výskyt dispozícií spôsobujúcich nepriaznivý zdravotný vývin detí, mentálne postihnutie nevynímajúc.

Špeciálne základné školy pre žiakov s mentálnym postihnutím podľa jednotlivých krajov⁶⁾ s uvedením počtu žiakov rómskej národnosti

Kraj	Počet škôl	Počet žiakov s mentálnym postihom spolu	Z toho rómskej národnosti
Bratislavský	9	958	0
Trnavský	26	1 594	30
Trenčiansky	13	999	0
Nitriansky	20	1 646	30
Žilinský	15	1 356	0
Banskobystrický	27	2 802	65
Prešovský	26	5 339	598
Košický	28	5 056	315
SR	157	19 750	1 038

Projekt Phare 2002 bol zameraný na rediagnostiku detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. V prípade dobrej perspektívy na prechod žiaka zo špeciálnej do základnej školy má byť žiakovi poskytnuté vzdelávanie, ktoré mu má zabezpečiť bezproblémový prechod do základnej školy. Tak ako sa v súčasnosti oblasť vzdelávania v školách bežného typu orientuje na širšie uplatňovanie integrácie žiakov s ľahšími formami zdravotného postihnutia do bežných škôl zabezpečenéj podporným špeciálno-pedagogickým servisom, prispôsobujú sa aj metódy a formy na úspešné zaškoloňovanie a prospievanie detí rómskeho pôvodu.

V rámci udržateľnosti projektu Phare 2002, počas ktorého boli zriadené tzv. tranzitívne triedy v SZŠ, MŠ SR vydalo smernicu č. 11/2006-R z 25. mája 2006, ktorou sa mení a dopĺňa smernica MŠ SSR z 5. júla 1985 č. 7496/1985 – 20 o základnej škole v znení neskorších predpisov, ktorá umožňuje zriaďovať špecializované triedy ako vyústenie vyššie uvedeného projektu v podmienkach základnej školy. Zároveň MŠ SR schválilo dňa 19. 6. 2006 rozhodnutím číslo CD-2006-7872/17614-1:097 experimentálne overovanie projektu „Tranzitívne triedy v základných školách“ s platnosťou od 1. augusta 2006 do 31. augusta 2008. Gestorom experimentálneho overovania s využitím výstupných materiálov z projektu Phare 2002 je Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie (ďalej len „VÚDPaP“).

Nadväzujúca činnosť Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie

Z predchádzajúceho obdobia sa riešia nasledovné úlohy:

„Optimalizácia edukačných postupov u rómskych žiakov“ – úloha nadväzuje na úlohu Phare (tzv. udržateľnosť projektu), v ktorej sa pripravili podmienky na vyučovanie v tranzitívnych

⁶⁾ Údaje sú zo štatistickej ročenky Ústavu informácií a prognóz za školský rok 2006/2007

triedach (ďalej len „TT“) pri špeciálnych základných školách (ďalej len „ŠZŠ“). Úloha sa orientuje na vytvorenie a experimentálne odskúšanie podmienok výučby, adaptácie jej obsahu a vhodných učebných materiálov v špecializovaných triedach (ďalej len „ŠT“) pri bežných základných školách. Bol zorganizovaný seminár pre učiteľov participujúcich ZŠ (Zborov, Lučenec, dve školy v Košiciach), ako aj pre ŠZŠ, ktoré pokračujú v zriaďovaní TT (Jelšava, Jarovnice, Hanušovce, Prešov). Zakúpené boli písanky pre prvákov, objednané sú šlabikáre, čítanky a Metodika pre učiteľov. V súčasnosti pripravujeme úpravy učebného obsahu a sumarizujeme zoznam potrebných pomôcok pre ŠT.

„Špecifiká kognitívneho vývinu rómskych detí“ – úloha longitudinálne sleduje vývin kognitívnych funkcií rómskych detí vo veku 5 - 10 rokov. V predchádzajúcom období prebehla prvá časť terénneho výskumu (úloha bola riešená ako projekt schválený agentúrou VEGA); v tomto roku pokračuje testovanie tých istých detí v základných školách v rôznych oblastiach Slovenska. Z prvej časti výskumu boli pripravené a publikované viaceré štúdie na odborných psychologických podujatiach.

Zaznamenali sme neskorší nástup vývinových etáp niektorých kognitívnych funkcií, potvrdenie čoho si však vyžaduje sledovať tento trend na deťoch po dosiahnutí vyššieho veku. Závery preto budeme môcť formulovať po ukončení výskumnej úlohy, t. j. v r. 2009.

„Zvyšovanie vzdelanostnej úrovne rómskych žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia“ – cieľom úlohy je vytvoriť súbor pracovných listov pre rómskych žiakov končiacich povinnú školskú dochádzku v ročníkoch nižších ako 7. - 9. ZŠ, ktoré budú obsahovať informácie významné pre ich adekvátne zaradenie sa do ďalšieho života, pričom sa kladie dôraz na zlepšenie komunikačných spôsobilostí, lepšie sebauvedomenie ako individuality a aktívneho podielu na vlastnej budúcnosti (zodpovednosť, kooperácia, predstavy, možnosti a i.), informácie a poznatky v súvislosti s partnerským, rodinným a komunitným životom, ako aj oboznámenie sa s praktickými postupmi pri kontaktoch s úradmi, hľadanie si práce, rôzne formy získavania informácií a pod.. K pracovnému zošitu sa pripravuje Metodická príručka pre učiteľov. Učebný materiál je vhodný na využitie na hodinách etickej výchovy, keďže sme pri jeho tvorbe vychádzali z platných osnov tohto predmetu vo vyšších ročníkoch ZŠ, ktoré cieľová skupina rómskych žiakov nebude absolvovať, ale sú dôležité pre zvýšenie kvality ich života v zmysle ich inkluzie do spoločnosti. Využiť sa môže aj v kurzoch na doplnenie základného vzdelania po ukončení povinnej školskej dochádzky.

Okrem toho sa rieši v projekte Európskeho sociálneho fondu **„Na pomoc kariérovému poradenstvu pre žiakov a študentov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami ako prevencia ich marginalizácie na trhu práce“** časť týkajúca sa vytvorenia programu kariérovej výchovy a poradenstva pre deti zo znevýhodneného sociálneho prostredia, t.j. pre rómskych žiakov.

V SR nie je možné monitorovať postavenie rómskych detí v školách pre obmedzenia na zber štatistických dát podľa etnicity. Etnické štatistiky sú založené na sebaidentifikácii skupiny občanov – Rómov. Kategória detí zo sociálne znevýhodneného prostredia je využitá ako náhrada chýbajúcich etnických dát, i keď nemožno zaručiť, že reprezentuje všetky rómske deti a zároveň zahŕňa aj deti inej národnosti.

Kontext výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov, vzhľadom na ich sociálnu situáciu, nutnosť pozdvihnutia ich vzdelanostnej úrovne, zapojenie sa do spoločenského života

s uplatnením sa na trhu práce a Dohovor o právach dieťaťa si vyžaduje komplexné riešenie problému z pohľadu detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v školskom výchovno-vzdelávacom systéme v SR. Takýto prístup k riešeniu výchovy a vzdelávaniu rómskych detí a žiakov sa uplatňuje vo všetkých členských krajinách Dekády začleňovania rómskej populácie do spoločnosti.

Tento zámer potvrdzujú aj výsledky štúdie OECD PISA. Podľa štúdie vydanéj OECD PISA 2003 je v SR vzdelanostná úroveň pod priemerom OECD a silne ju ovplyvňuje sociálno-ekonomické zázemie. Obzvlášť slabú úroveň vzdelania dosahujú rómske deti, ktoré väčšinou pochádzajú z nižších sociálno-ekonomických vrstiev a predstavujú významné a stále rastúce percento detskej populácie.

Ministerstvo školstva SR uskutočnilo v predchádzajúcom období výskum o postavení dieťaťa a žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia vo výchovno-vzdelávacom procese SR. Na základe výsledkov výskumu, údajov z Ústavu informácií a prognóz školstva, dopadov výnosu Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR zo 14. decembra 2005 č. 3749/2005-II/1 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (dotácie na stravu, školské potreby a dotáciu na motivačný príspevok deťom, ktoré navštevujú predškolské zariadenia alebo školu a žijú v rodinách, ktorým sa poskytujú dávka v hmotnej núdzi a príspevky alebo ktorých príjem je najviac vo výške životného minima), bolo konštatované, že:

- školská dochádzka žiakov sa zlepšila
- školská úspešnosť žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia nie.

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky zabezpečuje financovanie Univerzity J. Selyeho v Komárne v súlade so zákonom o vysokých školách schválenou metodikou financovania vysokých škôl rovnakým spôsobom ako ostatné vysoké školy. Pri začatí činnosti a v priebehu prvých rokov činnosti Univerzity J. Selyeho v Komárne Ministerstvo školstva Slovenskej republiky poskytlo uvedenej vysokej škole finančné prostriedky na kapitálové výdavky.

Finančná podpora zo štátneho rozpočtu pozostáva zo 4 dotácií poskytovaných na základe zmluvy a pri jej určovaní je rozhodujúci predovšetkým počet študentov, ekonomická a personálna náročnosť študijných odborov, ako aj ďalšie výkonové parametre, napr. získané domáce, resp. zahraničné granty, počty publikácií zamestnancov vysokej školy a tiež ich výskumná kapacita. Počet denných študentov v akademickom roku 2006/2007 sa na Univerzite J. Selyeho oproti akademickému roku 2005/2006 zvýšil o 240. Úmerne tomu bola zvýšená dotácia na bežné výdavky na rok 2007 na čiastku 49 626 tis. Sk, čo je nárast o 30%.

Na rekonštrukciu budovy rektorátu univerzity bolo začiatkom roka uvoľnených kapitálových výdavkov vo výške 16 000 tis. Sk. Priemerná dotácia na 1 študenta Univerzity J. Selyeho je 32 167,-Sk. V roku 2008 obdržala UJS prostredníctvom Agentúry pre štrukturálne fondy Ministerstva školstva SR grant vo výške cca. 4 700 000 Eur/142 mil. Sk na vybudovanie infraštruktúry.

Na **Pedagogickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre – Fakulte stredo európskych štúdií** sa absolvent učiteľských programov môže uplatniť na základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským, ako aj v ďalších výchovných a vzdelávacích zariadeniach a inštitúciách, absolvent hungarológie nájde uplatnenie najmä

v oblasti médií, vydavateľských, kultúrnych a osvetových zariadeniach pri rozširovaní hodnôt maďarskej kultúry.

Ústav romologických štúdií na Fakulte sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre bol založený v roku 1990 ako bývalá Katedra Rómskej kultúry. Ústav vytvára možnosť pripravovať kvalifikovanú rómsku inteligenciu, ako aj uchádzačov o štúdium z radov majoritnej spoločnosti s cieľom optimalizovať sociálno-kultúrne pomery Rómov v Slovenskej republike. Nezanedbateľný je vplyv ústavu v oblasti vedeckého výskumu a to nielen na národnej, ale aj na medzinárodnej úrovni. V súčasnosti ÚRS zabezpečuje prípravu vysokoškolských študentov, budúcich odborníkov pre prácu s rómskou komunitou v akreditovanom odbore sociálna práca.

Článok 15

Strany musia vytvárať podmienky potrebné na efektívnu účasť osôb patriacich k národnostným menšinám na kultúrnom, spoločenskom a ekonomickom živote, ako aj na verejných záležitostiach, najmä na tých, ktoré sa ich týkajú.

Od prijatia druhého posudku poradného výboru v roku 2005 neboli vykonané v právnej úprave volebnej problematiky zmeny v súvislosti so subjektmi, ktorým sa priznáva aktívne a pasívne volebné právo.

Všetky právne normy upravujúce volebné právo rešpektujú v plnom rozsahu ustanovenie Čl. 30 Ústavy Slovenskej republiky, že občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám, pričom volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním.

Právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou sa priznáva okrem občanov Slovenskej republiky aj cudzincom s trvalým pobytom na jej území, a to vo voľbách do orgánov samosprávy obcí a vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov.

V roku 2005 sa uskutočnili voľby do orgánov **samosprávnych krajov** - predsedov a poslancov. Strana maďarskej koalície – Magyar Koalíció Pártja získala 53 poslaneckých mandátov. Ďalšie mandáty získali jej zástupcovia ako kandidáti koalícií rôznych politických zoskupení. Poslanecké mandáty v zastupiteľstvách nezískali príslušníci žiadnej ďalšej národnostnej menšiny. Do funkcie predsedu samosprávneho kraja nebol zvolený zástupca žiadnej národnostnej menšiny.

V roku 2006 sa konali voľby do **Národnej rady Slovenskej republiky** (parlament) a voľby do orgánov **samosprávy obcí**.

Vo voľbách do **Národnej rady Slovenskej republiky** získala Strana maďarskej koalície – Magyar Koalíció Pártja 11,68% platných hlasov, čo predstavuje 20 poslaneckých mandátov.

Vo vedení parlamentu vykonávajú zástupcovia Strany maďarskej koalície funkcie:

- predsedu výboru pre nezlučiteľnosť funkcií
- predsedu výboru pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien,
- podpredsedu výboru pre pôdohospodárstvo, životné prostredie a ochranu prírody,
- podpredsedu výboru pre vzdelanie, mládež, vedu a šport,

- podpredsedu osobitného kontrolného výboru na kontrolu činnosti NBÚ,
- podpredsedu osobitného kontrolného výboru na kontrolu činnosti SIS.

Vo voľbách do **orgánov samosprávy obcí** – starostov a poslancov zastupiteľstiev – bolo za Stranu maďarskej koalície zvolených 1952 poslancov. Ďalšie poslanecké mandáty získala Strana maďarskej koalície v rámci rôznych koalícií. Za Stranu maďarskej koalície bolo zvolených 215 starostov obcí.

Za Rómsku iniciatívu Slovenska bolo do orgánov samosprávy obcí zvolených 36 poslancov a 6 starostov obcí.

Postavenie poradného orgánu vlády SR pre rómsku problematiku vykonáva i naďalej **splnomocnenec vlády SR pre rómske komunity**, ktorý prostredníctvom Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity plní úlohy zamerané na riešenie záležitostí rómskych komunít a realizuje systémové opatrenia na zlepšenie ich postavenia a integráciu do spoločnosti.

Ako poradný a koordinačný orgán vlády Slovenskej republiky pre oblasť národnostnej politiky naďalej pôsobí **Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny**. V Rade má paritné zastúpenie **12 oficiálne uznaných národnostných menšín** (maďarská, rómska, rusínska, ukrajinská, nemecká, chorvátska, česká, moravská, poľská, bulharská, ruská a židovská); každá menšina má jedného zástupcu. Zástupcovia menšín sú nominovaní národnostnými združeniami, zväzmi a spolkami. Predsedom Rady je podpredseda vlády Slovenskej republiky pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny. Funkciu podpredsedu Rady vykonáva minister kultúry. Na zasadnutia Rady sú prizývaní zástupcovia ústredných štátnych orgánov a nezávislí experti (z toho jeden z Maďarska a jeden z Českej republiky).

V Rade hlasujú len zástupcovia národnostných menšín, pričom riešiť otázky konkrétnej národnostnej menšiny alebo etnickej skupiny na rokovaní rady bez účasti jej zástupcu nie je možné. Prizývaní zástupcovia štátnych orgánov a experti pôsobiaci v uvedenej problematike sú bez hlasovacieho práva.

Dňa 3. októbra 2007 vláda SR schválila **návrh štatútu a návrh na personálne obsadenie Rady**, ktorým sa riešila aktuálna situácia po parlamentných voľbách v júni 2006 na úrovni štátnej správy a tiež vo vnútornej organizovanosti zväzov, spolkov a združení národnostných menšín v Slovenskej republike. Dôvodom zmeny štatútu bolo tiež úmernejšie zastúpenie občianskych združení národnostných menšín v Rade a možnosť prizývania expertov v oblasti menšinovej problematiky.

V zmysle štatútu Rady patrí do jej pôsobnosti najmä:

- a) príprava návrhov opatrení vlády smerujúcich k zabezpečeniu a realizácii práv občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám;
- b) príprava, prerokovanie a predkladanie súhrnných správ vláde o postavení a podmienkach pre občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, o zachovaní ich identity, najmä v rozvíjaní vlastnej kultúry a vzdelávaní v materinskom jazyku, pričom rada navrhuje a odporúča vláde spôsoby riešenia;
- c) tvorba stanovísk k všeobecne záväzným právnym predpisom vzťahujúcim sa na občanov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, pred ich predložením na rokovanie vlády;

- d) navrhovanie vypracúvania vedeckých rozborov, štúdií a expertíz inštitúciám a expertom k problematike národnostných menšín a etnických skupín;
- e) prerokúvanie a navrhovanie prerozdelenia finančných prostriedkov určených pre národnostné menšiny a etnické skupiny v zákone o štátnom rozpočte.

Od schválenia nového štatútu zasadala Rada 4-krát (november 2007, február 2008, jún 2008 a december 2008), pričom prerokovala návrhy zákonov, koncepčných a informatívnych materiálov a prijala viacero odporúčaní týkajúcich sa príslušníkov národnostných menšín. Členovia Rady sa zúčastnili aj follow-up seminára k výsledkom druhého kola monitoringu rámcového dohovoru, ktorý sa konal 7. decembra 2007 a spolupodielali sa aj na príprave správy o implementácii rámcového dohovoru v SR.

Článok 16

Strany sa zdržia opatrení, ktorými by sa zmenil pomer obyvateľstva v oblastiach obývaných osobami patriacimi k národnostným menšinám a ktoré majú za cieľ obmedzovať práva a slobody vyplývajúce zo zásad zakotvených v tomto rámcovom dohovore.

V hodnotenom období neboli prijaté právne predpisy ani opatrenia, ktorými by sa zmenil pomer obyvateľstva v oblastiach obývaných osobami patriacimi k národnostným menšinám. Nadalej je platný **zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky** v znení neskorších predpisov, v ktorého rámci samosprávnymi územnými celkami Slovenskej republiky sú obce a vyššie územné celky. Správnymi celkami Slovenskej republiky je 8 krajov a 79 okresov, ktoré sú územnými obvody na výkon pôsobnosti orgánov štátu.

Oblasť verejnej správy Slovenskej republiky je upravená v **zákone č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch)** v znení neskorších predpisov. Podľa uvedeného zákona bolo zriadených 8 samosprávnych krajov. Územný obvod samosprávneho kraja je zhodný s územným obvodom kraja (zriadeného podľa citovaného zákona č. 221/1996 Z. z.). Zákon č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov bol novelizovaný zákonmi č. 16/2006 Z.z., č. 330/2007 Z.z., 334/2007 Z.z. a č. 335/2007 Z.z., avšak tieto novely neovplyvnili a nezmenili pomer obyvateľstva v oblastiach, ktoré má na zreteli článok 16 rámcového dohovoru.

Článok 17

1. *Strany sa zaväzujú, že nebudú zasahovať do práva osôb patriacich k národnostným menšinám vytvárať a udržiavať voľné a pokojné cezhraničné kontakty s osobami, ktoré v súlade so zákonom žijú v iných štátoch, najmä v tých, s ktorými majú spoločnú etnickú, kultúrnu, jazykovú alebo náboženskú identitu alebo spoločné kultúrne dedičstvo.*
2. *Strany sa zaväzujú, že nebudú zasahovať do práva osôb patriacich k národnostným menšinám zúčastňovať sa na činnostiach mimovládnych organizácií tak na národnej, ako aj medzinárodnej úrovni.*

Na doplnenie informácií predložených v 2. správe o implementácii uvádzame:

Za hodnotené obdobie nedošlo k legislatívnym zmenám v tejto oblasti, ktoré by zasahovali, resp. obmedzovali práva občanov patriacich k národnostným menšinám v možnosti ich cezhraničných kontaktov najmä s osobami žijúcimi v iných štátoch, ktoré majú spoločnú etnickú, kultúrnu, jazykovú alebo náboženskú identitu.

Za jednu z dôležitých foriem rozvoja prihraničných oblastí považujeme cezhraničnú spoluprácu. Jej komplexný rozvoj v politickej, hospodárskej a kultúrnej oblasti vytvára priaznivú základňu na prehľbovanie susedských vzťahov s Českou republikou, Poľskou republikou, Maďarskou republikou, Rakúskou republikou a Ukrajinou.

Vstupom susedných krajín (okrem Ukrajiny) do Schengenskej zóny sa otvorila ďalšia možnosť na rozšírenie vzájomnej spolupráce so susediacimi krajinami. Nastal pozitívny rozvoj cestovného ruchu, spoločný režim zásad využívania turistických chodníkov v prihraničných chránených územiach, ochrana fauny napr. v Medzinárodnej biosférickej rezervácii Východné Karpaty, spolupráca v oblasti záchranej služby na slovensko-poľskej hranici, vytváranie priemyselných parkov. Na slovensko-maďarskej hranici sa sústreďuje pozornosť na rozvoj dopravnej infraštruktúry, napr. rekonštrukcia mostov cez rieku Ipeľ. SR aj Maďarsko v tejto oblasti vyjadrujú spoločný záujem na zintenzívnení vzájomných kontaktov, s cieľom urýchliť výstavbu cestnej infraštruktúry s maďarskými partnermi. Pozornosť sa venuje tiež výstavbe rýchlостnej komunikácie medzi hraničným priechodom Rajka - a rýchlостnej komunikácii Győr - Hegyeshalom, príprave výstavby mostu cez Dunaj v Komárne, cezhraničnej infraštruktúre v železničnej doprave s cieľom umožniť občanom bezprostredné obojstranné kontakty.

Keďže vonkajšou Schengenskou hranicou sa stala štátna hranica s Ukrajinou, osobitná pozornosť sa bude venovať napĺňaniu Zmluvy medzi SR a Ukrajinou o malom pohraničnom styku, situácii v udeľovaní víz ukrajinským občanom po vstupe SR do Schengenského priestoru, stavu hraničných priechodov na slovensko-ukrajinskej hranici a ďalším aktuálnym problémom slovensko-ukrajinského pohraničia.

Článok 18

1. Tam, kde to je potrebné, strany sa budú usilovať uzatvárať dvojstranné a viacstranné dohody s inými štátmi, predovšetkým susednými, s cieľom zabezpečiť ochranu osôb patriacich k národnostným menšinám, ktorých sa to týka.

2. Tam, kde je to vhodné, budú strany prijímať opatrenia na podporu cezhraničnej spolupráce.

V súlade so Zmluvou o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou, podpísanou 19. marca 1995 v Paríži (ďalej len „Zmluva“) a následným Protokolom medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Maďarskej republiky, podpísaným 24. novembra 1998 v Bratislave (ďalej len „Protokol“) vzniklo 12 zmiešaných slovensko-maďarských komisií.

Prehľad zmiešaných slovensko-maďarských komisií:

- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre vojenské a iné bezpečnostnopolitické otázky – Ministerstvo obrany SR

- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky hospodárskej spolupráce – Ministerstvo hospodárstva SR
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky ochrany prírody a životného prostredia – Ministerstvo životného prostredia SR
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky dopravy, spojov a ich infraštruktúry – Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky poľnohospodárstva, veterinárnej a fytozdravotníckej starostlivosti – Ministerstvo pôdohospodárstva SR
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky kultúry a tlače – Ministerstvo kultúry SR
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky vzdelávania, vedy, športu a mládeže – Ministerstvo školstva SR
- zmiešaná slovensko-maďarskej komisie pre otázky zdravotníctva, zdravotného poistenia a sociálnej starostlivosti – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky spolupráce v oblastiach patriacich do pôsobnosti ministerstva vnútra – Ministerstvo vnútra SR
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín – Ministerstvo zahraničných vecí SR
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre európsku a euroatlantickú integráciu, resp. iné zahraničnopolitické otázky – Ministerstvo zahraničných vecí SR
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre cezhraničnú spoluprácu – Ministerstvo vnútra SR

Medzivládne komisie pre cezhraničnú spoluprácu

Dňa 10. mája 2006 bola v Budapešti podpísaná **Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o prekračovaní štátnej hranice na účel turistiky na turistických chodníkoch križujúcich štátnu hranicu.**

Dňa 6. júna 2007 vstúpila do platnosti **Zmluva medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o predchádzaní cezhraničnej trestnej činnosti a o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu**, podpísaná dňa 2. októbra 2006 v Bratislave a na ňu nadväzujúca **Dohoda o zriadení spoločných služobných miest určených na udržiavanie kontaktov.**

V súlade so Zmluvou o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou, podpísanou 19. marca 1995 v Paríži (ďalej len „Zmluva“) a následným Protokolom medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Maďarskej republiky, podpísaným 24. novembra 1998 v Bratislave (ďalej len „Protokol“) a na základe **Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o cezhraničnej spolupráci** medzi územnými celkami alebo orgánmi, podpísanej dňa 23. apríla 2001 v Budapešti (ďalej len „Dohoda“) bola vytvorená **Medzivládna slovensko–maďarská zmiešaná komisia pre cezhraničnú spoluprácu** (ďalej len „Zmiešaná komisia“). Predsedom slovenskej časti Medzivládnej slovensko–maďarskej zmiešanej komisie pre cezhraničnú spoluprácu je štátny tajomník Ministerstva vnútra SR.

Doteraz sa uskutočnilo VIII. zasadnutí komisie, pričom v období rokov 2007 - 2008 sa konali nasledovné zasadnutia:

- VI. zasadnutie Štúrovo - Ostrihom (2. február 2007),
- VII. zasadnutie Košice (11. október 2007),
- VIII. zasadnutie Győr (22. apríl 2008).

Slovensko-ukrajinská (Ukrajinsko-slovenská) medzivládna komisia pre cezhraničnú spoluprácu (ďalej len „Komisia“) je vytvorená v súlade **Dohodou medzi vládou Slovenskej republiky a Kabinetom ministrov Ukrajiny o cezhraničnej spolupráci** podpísanou dňa 5. decembra 2000 v Bratislave. Predsedom slovenskej časti komisie je štátny tajomník Ministerstva vnútra SR.

Doteraz sa uskutočnilo VII. zasadnutí komisie:

- I. zasadnutie Zemplínska Šírava (6. – 7. mája 2004),
- II. zasadnutie Huta (1. - 2. decembra 2005),
- III. zasadnutie Humenné (11. - 12. mája 2006),
- IV. zasadnutie Soločin (7. - 8. decembra 2006),
- V. zasadnutie Michalovce (21. – 22. jún 2007),
- VI. zasadnutie Antalovci (13. – 14. december 2007),
- VII. zasadnutie Prešov (5. – 6. jún 2008).

Slovensko-česká medzivládna komisia pre cezhraničnú spoluprácu (ďalej len Komisia) je vytvorená na **Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o cezhraničnej spolupráci** z 2. novembra 2000 v Bratislave. Predsedom slovenskej časti komisie je štátny tajomník Ministerstva vnútra SR.

Doteraz sa uskutočnilo VIII. zasadnutí komisie, pričom v období rokov 2004 – 2008 sa uskutočnili nasledovné zasadnutia:

- V. zasadnutie Skalica (24. novembra 2005),
- VI. zasadnutie Modrá (14. decembra 2006),
- VII. zasadnutie Oščadnica (30. október 2007),
- VIII. zasadnutie Bořetice (6. máj 2008).

Slovensko-poľská medzivládna komisia pre cezhraničnú spoluprácu (ďalej len Komisia) je vytvorená na základe **Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o cezhraničnej spolupráci** z 18. augusta 1994 vo Varšave. Predsedom slovenskej časti komisie je štátny tajomník Ministerstva vnútra SR.

Doteraz sa uskutočnilo XIII. zasadnutí komisie, pričom v období rokov 2004 – 2008 sa uskutočnili nasledovné zasadnutia:

- X. zasadnutie Podbanské (5. - 6. septembra 2005),
- XI. zasadnutie Wisła (18. - 19. septembra 2006),
- XII. zasadnutie Bardejovské kúpele (2. - 3. júl 2007),
- XIII. zasadnutie Ustroň (16. - 18. jún 2008).

Na úrovni ombudsmanských inštitúcií je jednou z foriem cezhraničnej spolupráce **spolupráca ombudsmanov vyšehradskeho regiónu, založená v roku 2004 z iniciatívy verejného ochrancu práv v Slovenskej republike**. Ide o každoročne organizované stretnutia predstaviteľov ombudsmanských inštitúcií krajín V4, tzv. Summity ombudsmanov V4 (uplatňujúc rotujúci princíp v organizácii stretnutia), cieľom ktorých je identifikovať témy dominujúce v práci ombudsmanských inštitúcií a prehĺbiť a skvalitniť vzájomnú spoluprácu na ich riešení, intenzívne pritom využívajúc regionálnu, ale i historickú príbuznosť krajín vyšehradskeho regiónu.

Slovenská republika je členskou krajinou programu **Dekáda začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015** (ďalej len „Dekáda“). Program Dekáda vytvára priestor pre medzinárodný dialóg (výmena skúseností a najlepšej praxe) členských krajín so zameraním na znižovanie rozdielov a rozvoj životnej úrovne Rómov prostredníctvom realizácie politických reforiem a programov.

Národným koordinátorom Dekády v Slovenskej republike je podpredseda vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny, ktorý je na zasadnutiach medzinárodného riadiaceho výboru Dekády zastúpený splnomocnencom vlády SR pre rómske komunity (Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity).

Dekáda spája vlády, medzivládne a mimovládne organizácie ako aj rómsku občiansku spoločnosť, aby:

- naštartovali iniciatívy na posilnenie začleňovania časti Rómov ako hlavnej priority regionálnych a európskych politických programov;
- sa oboznamovali so skúsenosťami a vymieňali si ich;
- zmysluplne zapájali Rómov do tvorby všetkých politík, ktoré sa ich bytostne týkajú;
- využili medzinárodné skúsenosti a odbornosť na dosiahnutie pokroku v oblastiach, ktoré sa týkajú života časti Rómov;
- sa prostredníctvom aktívnej komunikácie zvýšilo povedomie verejnosti o riešení situácie Rómov .

Prioritné oblasti Dekády sú: zamestnanosť, vzdelanie, zdravie a bývanie. Každá zúčastnená vláda vo svojom zameraní na tieto prioritné oblasti zohľadnila aj ostatné kľúčové otázky chudoby, diskriminácie a rodovo integrovaného prístupu k časti rómskej populácie.

Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity navrhuje zaoberať sa v rámci slovenského predsedníctva nasledovnými témami:

- identita Rómov v súčasných spoločenských podmienkach (osobná a skupinová),
- osвета a multikultúrne vzdelávanie Rómov a majoritnej spoločnosti,
- slovenské predsedníctvo – piaty rok Dekády

SR bude predsedáť programu Dekáda začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015 v termíne 1. júl 2009 – 30. jún 2010.

Na 7. zasadnutí medzinárodného riadiaceho výboru v Bukurešti (17. – 18. novembra 2005) zúčastnené štáty a medzinárodné inštitúcie rozhodli o zriadení multidonorského trustového fondu na podporu Dekády („trustový fond“). Trustový fond je spravovaný Svetovou bankou

a jeho cieľom je financovať medzinárodné aktivity Dekády, v súlade s ustanoveniami dohôd o správe fondu uzatvorenými medzi relevantnými vládami a Svetovou bankou. Trustový fond je flexibilným finančným nástrojom na podporu spoločných aktivít medzinárodného riadiaceho výboru.

Dňa 21. júna 2006 vláda SR prijala uznesenie č. 547, ktorým súhlasila s **Poskytnutím príspevku pre multidonorský trustový fond Dekády začleňovania rómskej populácie vo výške 20 000 Eur**. Suma bola uvoľnená z rozpočtovej kapitoly Úradu vlády SR v rámci schváleného limitu výdavkov z prostriedkov určených na riešenie problémov rómskej komunity.